

Народна банка на Република Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

август 2016 година

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Преглед на тековната состојба - импликации за монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (април – јули 2016 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2016 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како се одразуваат овие промени врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Во периодот од априлските проекции наваму, клучен настан којшто предизвика промени во глобалниот економски амбиент и дополнително ја зголеми неизвесноста е одлуката за излез на Велика Британија од Европската Унија (Брегзит). Со ваквиот исход се материјализираше еден од поголемите надолни ризици, што го влоши глобалниот економски амбиент и доведе до надолни ревизии на растот на светската економија¹. Имено, и покрај подобрите остварувања на почетокот од годината од очекуваните, оцените за неповолни макроекономски последици од Брегзитот заради значителното зголемување на економската, политичката и институционалната неизвесност ги коригираа оцените за растот надолу, особено на развиените економии. Овие промени во оцените за темпото на економско закрепнување, пред сè се однесуваат на период од 2017 година, додека на кус рок некои поголеми ефекти не се очекуваат. Ваквата констатација се однесува и на еврозоната, каде што не се очекуваат изразени краткорочни ефекти врз активноста, имајќи ги предвид позитивните остварувања во првата половина од годината². Во овој поглед, прелиминарните податоци упатуваат на натамошен раст на реалниот БДП на еврозоната од 1,6% во вториот квартал од 2016 година на годишна основа, што е минимално забавување во однос на претходниот квартал (1,7%). Исто така, анкетните истражувања за економските услови во еврозоната, иако расположливи само за еден месец, не упатуваат на позначителни поместувања во поглед на економскиот раст. Закрепнувањето на европската економија има одредени позитивни ефекти и врз пазарот на труд, каде што стапката на невработеност благо се намали од 10,2% во април, на 10,1% во јуни. Во однос на инфлацијата, податоците за јули покажуваат минимално забрзување на 0,2% на годишна основа, главно поради повисоките цени во категоријата „храна, алкохол и тутун“, додека базичната инфлација е стабилна, на ниво од 0,9%.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, тековната оценка е дека излезот на Велика Британија од Европската Унија нема да се одрази врз странската ефективна побарувачка во 2016 година, меѓутоа негативните ефекти се очекуваат во 2017 година. Така, оценката за растот на странската побарувачка во 2016 година не е променета во однос на априлскиот циклус, додека поголема надолна ревизија е извршена за 2017 година, во услови на надолни ревизии кај речиси сите европски економии со коишто најмногу тргуваме. Сепак, треба да се има предвид дека неизвесноста предизвикана од Брегзит е исклучително висока, и сè уште не може точно да се измерат ефектите врз странската побарувачка во наредниот периодот. Кај **странската ефективна инфлација** се направени надолни ревизии во целиот период на проекциите, односно се очекува минимална инфлација во 2016 година, којашто понатаму ќе се засили во 2017 година. **И понатаму се очекува пад на цените на**

¹ ММФ, Светски економски преглед, ажурирање, јули 2016 година.

² Очекуваниот раст на еврозоната за 2016 година во рамки на Светскиот економски преглед на ММФ, ажурирање, јули 2016 година е ревидиран во нагорна насока за 2016 година за 0,1 п.п, додека за 2017 година корекцијата е во надолна насока за 0,2 п.п.

примарните производи на светските берзи во 2016 година и нивно закрепнување во 2017 година, при што ревизиите на очекувањата за цените на одделни производи се во различна насока. Така, во поглед на **светските цени на нафтата**, за 2016 година се очекува малку помал ценовен пад во споредба со априлските проекции, а за 2017 година сличен раст, при што ценовното ниво ќе биде минимално повисоко од претходно очекуваното. Кај **цените на металите**, најновите оценки за 2016 година упатуваат на различни движења, при што кај никелот се очекува помал, а кај бакарот поголем пад од очекуваниот, за разлика од 2017 година кога се очекуваат поповолни движења, односно повисок раст на цените во однос на априлските проекции, а тоа особено се однесува на никелот. Во однос на **светските цени на храната**, во 2016 година се очекуваат надолни притисоци врз домашната инфлација, со оглед на значително подлабокиот очекуван пад на цените на пченицата и пченката, поради подобрените согледувања за производството оваа година од претходните процени. Надолни се ревизиите и за 2017 година, така што сега се предвидува малку послаб раст на цените на храната од проектираниот. Сепак, треба да се има предвид дека оцените за цените на овие примарни производи се исклучително променливи. Заеднички ризик за сите примарни производи претставува зголемената неизвесност предизвикана од референдумот во Велика Британија, што може да предизвика поголема променливост во нивното движење. Најновите оценки упатуваат дека во оваа и во наредната година **каматната стапка ЕУРИБОР** ќе следи слична патека на движење како и во априлските проекции, што е во согласност со непроменетата поставеност на монетарната политика на ЕЦБ и дадените уверувања за подготвеноста на банката да обезбеди дополнителен стимул како одговор на зголемените негативни ризици.

Споредбата на последните макроекономски показатели со нивната проектирана динамика во рамки на основното сценарио од априлскиот циклус проекции дава различна слика за отстапувањата во одделните сегменти од економијата. Објавените проценети податоци за БДП за првиот квартал го потврдуваат растот на економијата, којшто сепак е понизок во споредба со очекуваниот раст во априлската проекција. Во поглед на движењата во одделните сектори во вториот квартал, расположливите високофреквентни показатели за овој период навестуваат продолжување на растот, но со индикации за негово забавување. Така, во споредба со првиот квартал, речиси кај сите сектори се забележува забавување на растот. **Пониското остварување во првиот квартал и индикациите за забавување на растот во второто тримесечје упатуваат на потенцијално понизок раст на БДП во првата половина од годината во однос на проекцијата.** Воедно, домашните неекономски фактори поврзани со политичките случувања во земјата, кои кулминираа во вториот квартал и понатаму ја зголемуваат неизвесноста околу остварувањата и оцените за економската активност. Во однос на инфлацијата, во јули потрошувачките цени и натаму се намалуваат на годишна основа, но со помал интензитет споредно со претходните месеци. Анализирани по одделните компоненти, пониски цени и натаму се забележуваат кај храната и енергијата, додека базичната инфлација се задржа во позитивната зона. Корекциите на клучните влезни претпоставки се во различна насока, но амбиентот на ниски глобални цени и понатаму е присутен. Остварените движења на цените во јули 2016 година заедно со поместувањето кај влезните претпоставки, засега упатуваат на мали надолни отстапувања во однос на проекцијата на инфлацијата за 2016 година.

Најновите податоци за девизните резерви (приспособени за ефектите од ценовните и курсни разлики и ценовните промени на хартиите од вредност), за јули 2016 година, укажуваат на раст на девизните резерви. Гледано преку факторите на промена, растот на резервите главно произлегува од трансакциите за сметка на државата, заради издадената еврообврзница, а потоа, во помал дел и од девизните депозити на домашните банки кај НБРМ и интервенциите на НБРМ на девизниот пазар, коишто во текот на јули беа во насока на нето-откуп на девизи. Во однос на расположливите податоци од надворешниот сектор за третиот квартал, остварувањата на менувачкиот пазар во јули укажуваат на понатамошно стабилизирање на движењата и остварувања, коишто се во рамки на проекцијата. Последните

расположливи показатели за билансот на плаќања за април и мај 2016 година укажуваат на повисок дефицит во тековната сметка во вториот квартал од годината во однос на очекувањата со априлската проекција, при остварувања кај финансиската сметка на ниво на очекуваните. На ваков заклучок упатуваат и последните податоците за надворешнотрговската размена за вториот квартал, коишто покажаа повисок остварен трговски дефицит од проектираниот. Анализата на показателите на адекватност на девизните резерви покажува дека тие во континуитет се движат во сигурната зона.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, податоците со јуни покажуваат натамошно намалување на депозитната база, за 0,3% на месечна основа, што претставува значително понизок месечен пад споредено со реализираното намалување во претходните два месеца. Притоа, намалувањето на вкупните депозити во целост произлегува од пониските депозити на корпоративниот сектор, додека штедењето на домаќинствата бележи скроман раст, наспроти позначителното намалување во април и мај. Ваквите движења даваат сигнали за постепено стабилизирање на согледувањата на економските субјекти и следствено, стабилизирање на депозитната база. На годишна основа, вкупните депозити во јуни се повисоки за 2,1% и се под проекцијата за вториот квартал на 2016 година од 6,6%. Во однос на кредитниот пазар, во јуни се забележува позначително намалување на вкупните кредити на приватниот сектор од 1,9%, наспроти минималниот пад од 0,1% во мај. Намалувањето на кредитите произлегува од пониските кредити и кај двата сектора што во целост е последица на преносот на отпишаните сомнителни и спорни побарувања на банките од билансна на вонбилансна евиденција, согласно одлуката на НБРМ³. Доколку се исклучи овој ефект, вкупните кредити бележат раст од 1,5% на месечна основа. Согласно со резултатите од последната Анкета за кредитната активност⁴, задржувањето на ваквите поволни движења кај кредитната активност на банките се поврзува со натамошното олеснување на вкупните кредитни услови и кај двата сектора, при умерено нето-намалување на побарувачката на корпоративни и станбени кредити. Во однос на очекувањата за наредното тримесечје, банките упатуваат на раст на понудата и побарувачката на корпоративните кредити и кредитите на домаќинствата. На годишна основа, вкупните кредити се повисоки за 3,5% (8,5% доколку се изолира ефектот од преносот), наспроти проектираниот раст од 7,6% за вториот квартал, согласно априлската проекција.

Во првата половина на 2016 година, во Буџетот на Република Македонија беше остварен дефицит од 6.947 милиони денари којшто во најголем дел беше финансиран преку повлекување средства од сметката на државата кај НБРМ. Реализираниот дефицит во овој период претставува 32,8% од планираниот буџетски дефицит, согласно со Ребалансот на Буџетот за 2016 година⁵.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на промени кај некои клучни варијабли за монетарната политика и поизразени ризици во однос на основното сценарио дадено во рамки на априлските проекции. Девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) во вториот квартал забележаа пад, првенствено под влијание на некономски фактори. Сепак во текот на јули, нивното ниво значително се зголеми и е над проектираното, заради новото задолжување на државата на меѓународниот финансиски пазар. Воедно, во текот на овој месец се забележува значително стабилизирање на притисоците на девизниот

³ На 17.12.2015 година, Советот на Народната банка ја усвои Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за управување со кредитниот ризик, според која, најдоцна до 30 јуни 2016 година банките имаат обврска да ги отпишат (и да продолжат да ги отпишуваат) сите побарувања коишто се целосно резервирани подолго од две години, односно кај кои пред најмалку две години банката го утврдила и целосно го покрила кредитниот ризик од ненаплата. И покрај отпишувањето на овие побарувања, односно нивниот пренос на вонбилансна евиденција, банките го задржуваат правото за нивна наплата.

⁴ Подетални информации се расположливи во рамки на Анкетата за кредитната активност на следнава врска: <http://nbrm.mk/?ItemID=F7AC78DEE498764FBAF39049F726CE3C>

⁵ На 29 јули 2016 година, Собранието на Република Македонија го донесе Ребалансот на Буџетот за 2016 година.

пазар, при што НБРМ интервенира со нето-откуп на девизи. Сите показатели за адекватноста на девизните резерви во континуитет се движат во сигурната зона. Расположливите високофреквентни показатели за економската активност навестуваат продолжување на растот во вториот квартал на 2016 година, но најверојатно со побавна динамика од очекуваната. Во однос на инфлацијата, досегашните остварувања и оценките за увозните цените засега упатуваат на мали надолни отстапувања во однос на проекцијата на инфлацијата. Во рамки на монетарниот сектор, податоците за јуни упатуваат на видливо стабилизирање на очекувањата, при значително забавување на падот на вкупните депозити и умерен раст на штедењето на населението. Воедно, во текот на јуни, доколку се исклучат ефектите од регулаторните промени, се забележува значително раздвигување на кредитните текови, при раст на кредитирањето и на населението и на корпоративниот сектор. Остварувањата кај депозитите на крајот на јуни се послаби од очекуваните за вториот квартал од 2016 година и упатуваат на отстапувања од проектираното ниво во априлската проекција. Кредитната активност е во согласност со проекциите, но со оглед на слабата динамика на депозитите, како основен извор на финансирање, ризиците за идните движења на кредитниот пазар се присутни. Со оглед на преземениот сет мерки на почетокот на мај од страна на Народната банка се очекува понатамошна стабилизација на очекувањата и нормализирање на тековите. Во секој случај, неизвесноста поврзана со домашните политички случувања и глобалното окружување сè уште е присутна. Ваквите состојби наметнуваат потреба од постојано следење на остварувањата и редовно преоценување на ризиците и нивното значење во контекст на остварувањето на монетарните цели.

Селектирани макроекономски показатели ¹	2015								2016								
	2012	2013	2014	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2015	јан	фев	мар	Кв.1	апр	мај	јун	Кв.2	јул
I. Реален сектор индикатори																	
Бруто домашен производ (годишна реален раст)²	-0.5	2.7	3.5	3.8	3.4	3.6	3.9	3.7				2.0					
Индустриско производство ³																	
стапка на промена (годишна)	-2.8	3.2	4.8	1.5	0.1	5.7	11.7	4.9	8.0	15.2	8.9	10.7	3.6	5.3	-4.4	1.3	
кумулятивна просечна стапка	-2.8	3.2	4.8	1.5	0.8	2.5	4.9	4.9	8.0	11.7	10.7	10.7	8.7	8.0	5.6	5.6	
Инфлација ⁴																	
ЦПИ Инфлација (годишна) ⁵	4.7	1.4	-0.3	-0.9	0.3	-0.2	-0.4	-0.3	0.1	0.0	-0.4	-0.1	-0.7	-0.7	-0.7	-0.7	-0.3
ЦПИ Инфлација (кумулятивна просечна)	3.3	2.8	-0.3	-0.9	-0.3	-0.3	-0.3	-0.3	0.1	0.1	-0.1	-0.1	-0.2	-0.3	-0.4	-0.4	-0.4
Базична инфлација (кумулятивна просечна)	2.1	3.0	0.6	-0.4	0.1	0.3	0.5	0.5	1.6	1.6	1.7	1.7	1.6	1.6	1.6	1.6	1.5
Базична инфлација (годишна)	2.1	3.0	0.6	-0.4	0.7	0.7	1.0	0.5	1.6	1.6	1.8	1.7	1.6	1.2	1.5	1.5	1.2
Работна сила																	
Стапка на невработеност	31.0	29.0	28.0	27.3	26.8	25.5						24.5					
II. Фискален сектор индикатори (Централен Буџет и Буџети на Фондови)																	
Вкупни буџетски приходи	138,115	140,248	145,929	37,779	40,352.0	39,314.0	43,762.0	161,207	12,923	12,925	14,742	40,590	14,820	13,344	13,261	41,425	
Вкупни буџетски расходи	155,840	159,505	168,063	44,080	43,572.0	43,667.0	49,313.0	180,632	14,611	15,696	15,918	46,225	14,319	14,528	13,890	42,737	
Буџетско салдо (готовинска основа)	-17,725	-19,257	-22,134	-6,301	-3,220.0	-4,353.0	-5,551.0	-19,425	-1,688	-2,771	-1,176	-5,635	501	-1,184	-629	-1,312	
Буџетско салдо (% од БДП) ¹	-3.8	-3.8	-4.2	-1.1	-0.6	-0.8	-1.0	-3.5	-0.3	-0.5	-0.2	-1.0	0.1	-0.2	-0.1	-0.2	
III. Финансиски индикатори⁶																	
Парична маса (M4), годишна стапка на раст	4.4	5.3	10.5	8.8	9.2	6.2	6.8	6.8	4.5	5.4	6.2	6.2	3.8	3.7	2.5	2.5	
Вкупни кредити, годишна стапка на раст	5.4	6.4	10.0	9.2	9.0	8.8	9.5	9.5	8.6	8.7	8.4	8.4	7.5	6.4	3.5	3.5	
Вкупни кредити на население	6.5	10.2	11.8	12.1	12.4	12.8	12.9	12.9	12.6	12.8	13.0	13.0	12.8	12.2	8.8	8.8	
Вкупни кредити на претпријатија	4.5	3.8	8.6	7.1	6.7	6.0	7.1	7.1	5.5	5.8	5.1	5.1	3.7	2.0	-0.5	-0.5	
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст	4.9	6.1	10.4	8.4	8.9	5.7	6.5	6.5	4.3	5.3	6.2	6.2	3.1	3.7	2.3	2.3	
Вкупни депозити на население	7.2	6.7	8.9	8.1	6.2	5.0	4.1	4.1	3.6	3.5	3.1	3.1	0.9	-0.4	0.2	0.2	
Вкупни депозити на претпријатија	-1.6	3.1	15.7	9.0	17.8	7.1	13.0	13.0	6.4	11.8	16.0	16.0	9.2	14.5	5.6	5.6	
Каматни стапки ⁷																	
Каматна стапка на БЗ	3.73	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	4.00	4.00	4.00	
Активни каматни стапки																	
денарски (агрегатна, за денарски и денарски со девизна клаузула)	8.5	8.0	7.5	7.3	7.1	7.0	6.9	7.1	6.8	6.7	6.7	6.7	6.7	6.6	6.6	6.6	
девизни	7.0	6.5	6.3	6.0	5.9	5.8	5.8	5.9	5.7	5.7	5.6	5.6	5.5	5.5	5.5	5.5	
Пасивни каматни стапки																	
денарски (агрегатна, за денарски и денарски со девизна клаузула)	5.1	4.4	3.7	3.2	3.0	2.7	2.6	2.9	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	
девизни	2.2	1.8	1.4	1.5	1.3	1.2	1.1	1.3	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.0	1.1	
IV. Надворешен сектор индикатори																	
Биланс на тековна сметка (во милиони ЕУР)	-240.0	-134.1	-68.7	-46.5	-82.1	130.9	-129.6	-127.3	27.5	-5.1	-34.0	-11.7	-84.1	-71.5			
Биланс на тековна сметка (% од БДП) ⁸	-1.6	-1.6	-0.8	-0.5	-0.9	1.4	-1.4	-1.4	0.3	-0.1	-0.4	-0.1	-0.9	-0.8			
Трговски биланс (во милиони ЕУР)⁹	-1,946.7	-1,748.1	-1,757.9	-378.1	-446.5	-362.3	-538.7	-1,725.7	-65.8	-131.6	-175.8	-373.2	-160.8	-175.8	-164.2	-500.8	
Трговски биланс (% од БДП) ⁹	-25.7	-21.6	-20.7	-4.2	-4.9	-4.0	-5.9	-19.0	-0.7	-1.4	-1.9	-3.9	-1.7	-1.9	-1.7	-5.3	
Увоз (во милиони ЕУР)	-5,070.6	-4,983.3	-5,504.5	-1,308.1	-1,481.7	-1,394.0	-1,593.2	-5,776.9	-354.1	-477.5	-525.0	-1,356.5	-529.4	-531.1	-495.0	-1,555.5	
Извоз (во милиони ЕУР)	3,124.0	3,235.2	3,746.6	929.9	1,035.2	1,031.7	1,054.4	405.2	288.3	345.9	349.2	983.3	368.5	355.3	330.8	1,054.7	
стапка на раст на увозот (годишна)	0.3	-1.7	10.5	5.4	8.2	-0.7	6.9	4.9	-3.1	16.8	-1.6	3.7	6.3	13.1	-3.7	5.0	
стапка на раст на извозот (годишна)	-2.8	3.6	15.8	13.9	9.9	4.5	5.4	8.1	-1.2	15.6	3.0	5.7	24.8	-1.0	-13.2	1.9	
Странски директни инвестиции (во милиони ЕУР)	131.1	229.4	197.4	68.0	46.5	5.5	50.7	170.7	0.0	36.6	29.8	66.3	32.7	47.8			
Надворешен долг																	
Бруто надворешен долг (во милиони ЕУР)	5171.7	5219.7	5992.3	6251.5	6359.8	6240.1	6353.7	6353.7				6707.4					
јавен сектор	2162.1	2172.4	2846.8	3024.7	3059.8	3036.6	2935.4	2935.4				3282.3					
јавен сектор/БДП (во %)	28.5	26.7	33.4	33.3	33.7	33.4	32.3	32.3				34.7					
приватен сектор	3009.5	3047.4	3145.5	3226.9	3300.0	3203.5	3418.3	3418.3				3425.2					
Бруто надворешен долг/БДП (во %)	68.2	64.0	70.3	68.8	70.0	68.6	69.9	69.9				70.9					
Бруто девизни резерви (во милиони ЕУР)⁹	2,193.3	1,993.0	2,436.5					2,261.7	2,246.9	2,253.4	2,266.3		2,193.8	2,164.3	2,158.8		2588.0

¹ Во пресметките на релативните индикатори, до 2015 година користен е БДП од официјалното соопштение на ДЗС. За 2016 година се користи проектираното ниво од НБРМ од проекцијата од април 2016 година.

² Прелиминарни податоци за 2014 година. Пресметани податоци за 2015 година.

³ Стапите на промена кај Индексот на индустриско производство се според база 2010=100.

⁴ Трговиши на живот пресметани според СОКОР.

⁵ Инфлацијата за податоците по години се однесува на деневни тековна година/деневни претходна година.

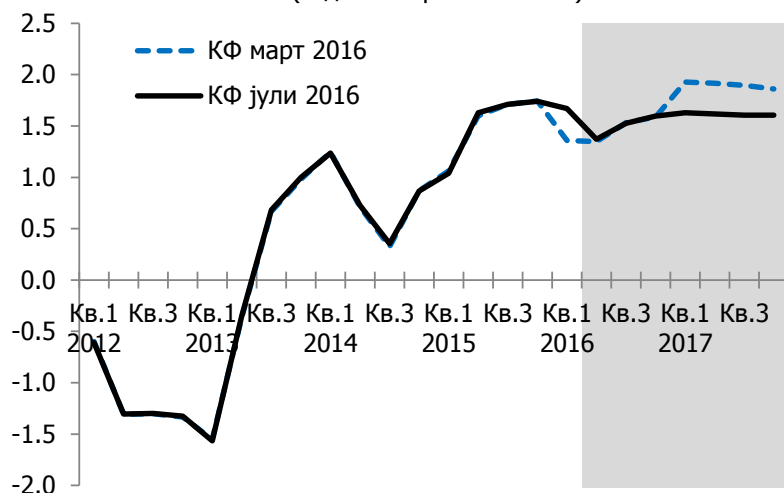
⁶ Пресметките се направени согласно податоците од новата Методологијата за мотеријалите на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот контент план (кој стапи во сила од 01.01.2009 година).

⁷ Почнувајќи од Јануари 2015 година податоците за активните и пасивните каматни стапки се според новата методологија на НБРМ.

⁸ Трговски биланс согласно надворешно-трговска статистика (на ц.и.ф. основа).

⁹ Податоците од 2008 година вклучуваат accrued interest. Последните достапни податоци за бруто девизните резерви се прелиминарни податоци.

Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

Најновите оценки за растот на странската ефективна побарувачка⁶ во 2016 година не се променети во споредба со априлската проекција, и покрај исходот од британскиот референдум...

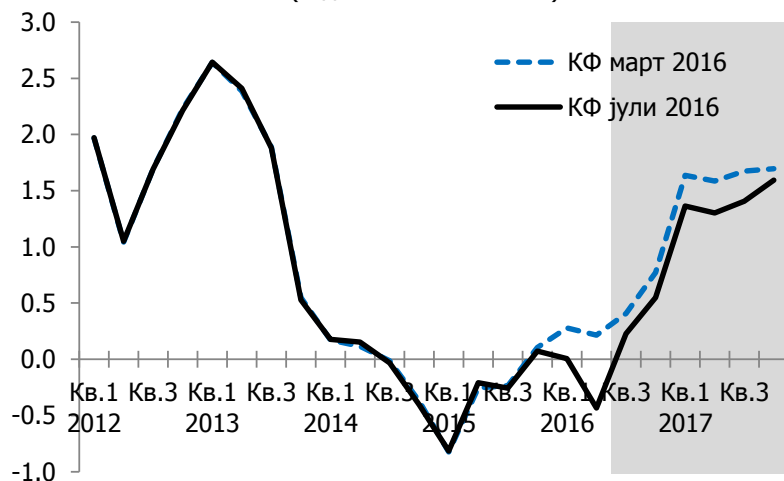
...односно, и натаму се очекува дека растот ќе изнесува 1,5% на годишна основа.

Од друга страна, поголеми економски ефекти од Брежит се очекуваат во 2017 година, за кога е извршена позначителна надолна ревизија на странската побарувачка...

...чијшто раст сега се оценува дека ќе изнесува 1,6%, наспроти априлската проекција од 1,9%...

...што, гледано по земји, првенствено произлегува од намалените оценки за економскиот раст на Германија, и во помала мера, на Италија.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

Споредено со април, странската ефективна инфлација е ревидирана надолу во целиот период на проекции.

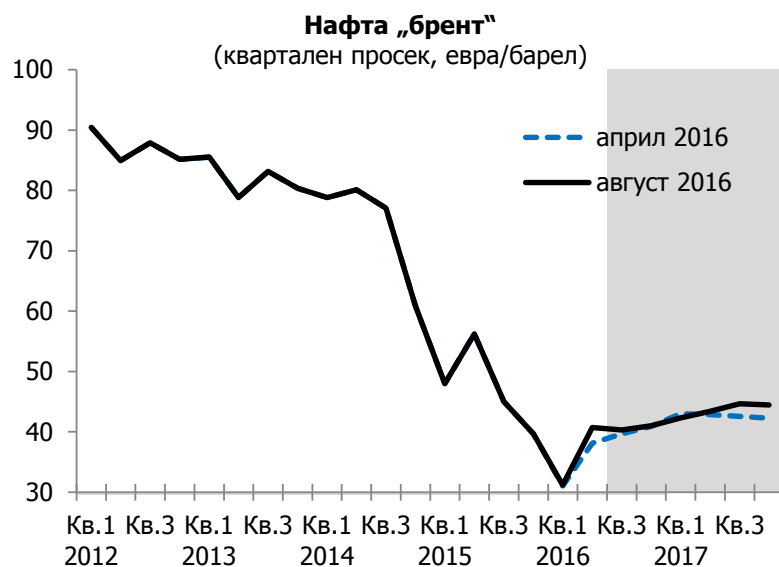
Така, најновите оценки упатуваат на минимална странска инфлација од 0,1% во 2016 година, наспроти априлската проекција од 0,4%...

...при надолни ревизии кај речиси сите земји-партнери, со најголем придонес од земјите од блиското окружување (Србија⁷ и Бугарија), поради новите очекувања за пад наместо раст на цените.

Слична надолна ревизија е извршена и за 2017 година, за кога се очекува дека странската

⁶ Анализата на странската ефективна побарувачка и инфлација се заснова врз проекциите на меѓународната компанија за економски анкети „Консензус форкаст“.

⁷ Инфлацијата во Србија е коригирана за промените во девизниот курс.

Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

инфлација ќе изнесува 1,4% (1,7% во април), пред сè како резултат на понискиот очекуван раст на цените во Србија и Германија.

Според најновите оценки⁸, проекциите на цената на нафтата од типот „брент“ се блиски до априлските...

...така што сега се очекува падот на цените во 2016 година да биде минимално понизок, главно како резултат на повисокото остварување во вториот квартал.

Имено, во текот на целиот втор квартал цената на нафтата имаше нагорно движење поради забележаните нарушувања на страната на понудата во повеќе земји и намаленото производство на нафта во САД.

Притоа, во периодот по референдумот во Велика Британија, кај цената на нафтата може да се забележи зголемена променливост, имајќи ја предвид зголемената макроекономска неизвесност.

Во 2017 година и натаму се очекува раст на цената на нафтата, со сличен интензитет како и во априлската проекција.

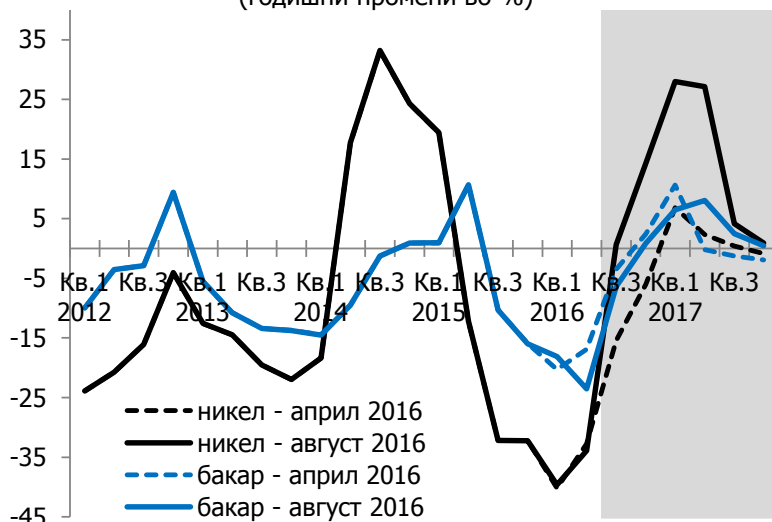
Ревизиите на цените на металите во 2016 година се во различна насока.

Така, сега се очекува понизок пад на цената на никелот...

...во услови на значителна нагорна ревизија во втората половина од годината, поради очекувањата за

⁸ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

Цени на никелот и бакарот во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

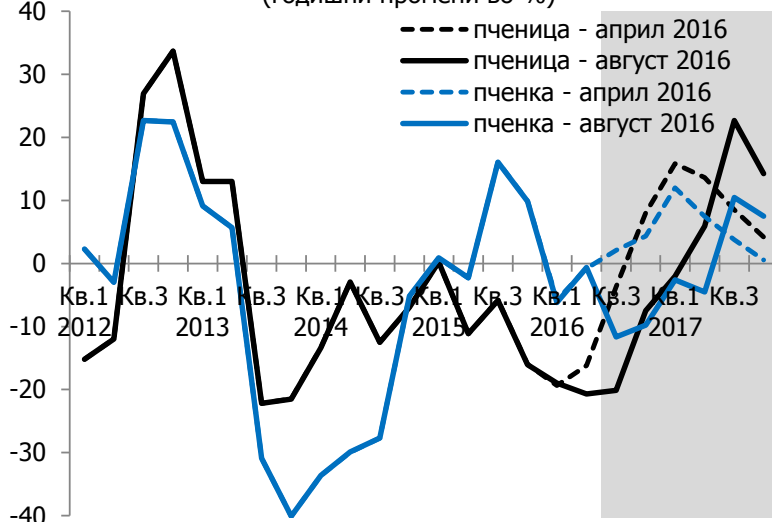
намалување на глобалното производство (пониска понуда од Филипини⁹)...

...додека за цената на бакарот се предвидува малку поголем пад...

...како резултат на натамошната состојба на вишок понуда на пазарот и попесимистичките оценки за изгледите на преработувачката индустрија во Кина.

Изгледите за основните метали во 2017 година се поповолни од април. Ова особено се однесува на никелот, чијшто ценовен раст претрпе значителна нагорна ревизија. И цената на бакарот се очекува да оствари раст, кој ќе биде умерено повисок во однос на априлската проекција.

Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРМ.

Цените на примарните прехранбени производи се ревидирани надолу во целиот период на проекции.

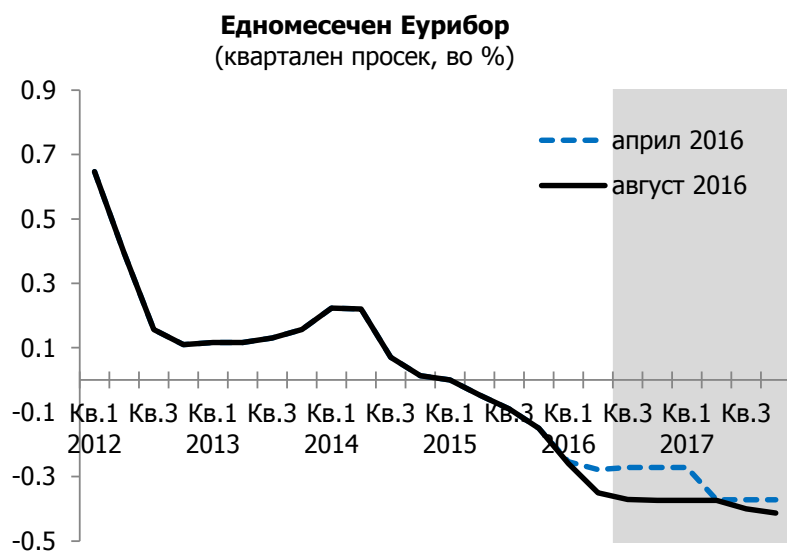
Така, во 2016 година најновите оценки се дека цената на пченицата ќе забележи двојно поголем пад од априлската проекција, што се објаснува со подобрените производствени изгледи во Европа, САД и во регионот на Црното Море...

...при истовремена значителна надолна ревизија и на цената на пченката, како резултат на постоечката солидна понуда и зголемиот потенцијал на приносите од тековната година.

Исто така, и во 2017 година е

⁹ Новите власти во Филипини започнаа ревизија на работењето на рудниците од аспект на нивното влијание врз животната средина, што би можело да доведе до затворање на одредени рудници кои предизвикуваат штета за околината. Истовремено, ставен е мораториум за издавање нови дозволи за ископ.

извршена надолна ревизија, при што се очекува дека цените на пченицата и пченката ќе остварат умерено понизок раст отколку предвидениот во април.

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРМ.

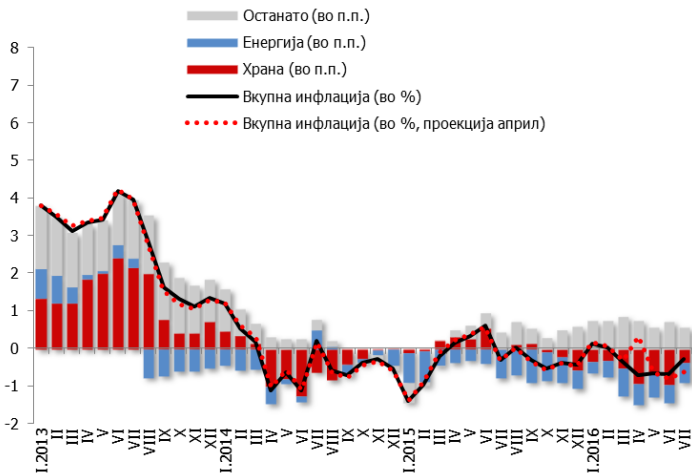
Во услови на спроведување на Програмата за квантитативно олеснување од страна на ЕЦБ согласно со планот, задржување на каматните стапки на ниско или негативно ниво и потенцирање на подготвеноста на банката да обезбеди дополнителен стимул како одговор на зголемените ризици, не постојат поголеми промени во однос на идното движење на едномесечниот Еурибор во споредба со априлските оценки.

Притоа, и натаму се очекува краткорочната каматна стапка на пазарот на пари да се задржи подолго време во негативната зона...

...и во просек да изнесува -0,34% и -0,39% во 2016 и 2017 година, соодветно, споредено со -0,27% и -0,35% во априлската проекција.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

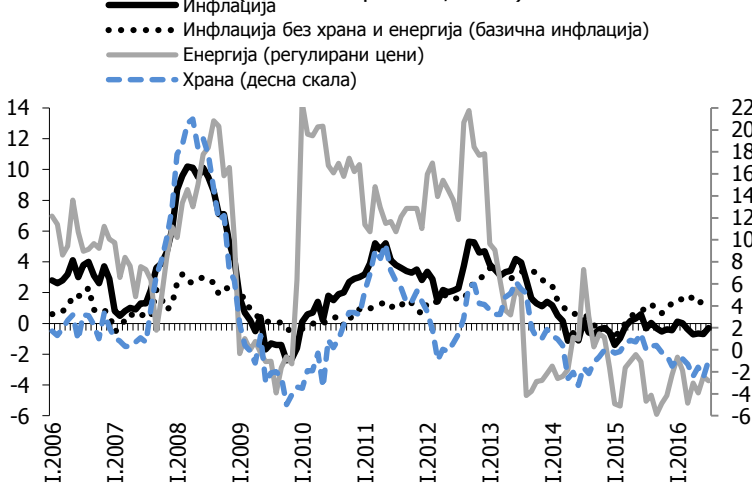
Извор: ДЗС и НБРМ.

По четиримесечниот мал месечен раст¹⁰, во јули 2016 година домашните потрошувачки цени се намалија за 0,3% на месечна основа...

...како последица на пониските цени на компонентите на храната¹¹ и енергијата, додека базичната инфлација продолжи да се зголемува.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

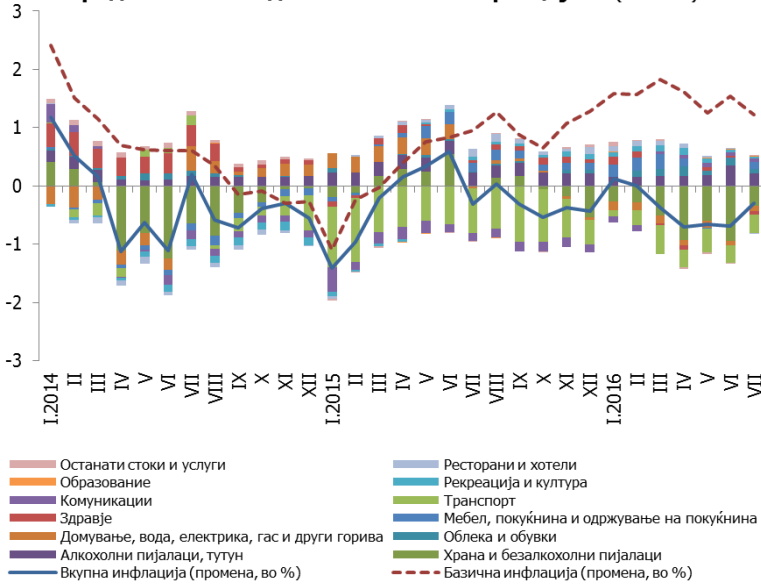
Во согласност со месечното намалување, годишната стапка на инфлација во јули остана во зоната на негативни промени и изнесуваше -0,3%, што сепак преставува значително забавување на годишниот пад од 0,7%, присутен во претходните три месеци.

Во однос на проекцијата, промените на домашните цени во јули 2016 година укажуваат на можно мало надолно отстапување во споредба со очекуваната стапка на инфлација за 2016 година во рамки на априлскиот циклус проекции.

¹⁰ Со исклучок на јуни, кога беше забележана стагнација на инфлацијата на месечна основа.

¹¹ Категорија со највисок индивидуален негативен месечен придонес во јули е зеленчукот (месечен пад од 6,2%).

Придонеси кон годишната стапка инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРМ.

Базичната месечна стапка на инфлација во јули изнесуваше 0,1%, додека на годишна основа таа забележа раст 1,2%, малку побавен во однос на растот од 1,5% во претходниот месец.

Гледано од аспект на структурата на базичната инфлација, јулскиот годишен раст е резултат на малиот раст кај цените на повеќето категории во рамки на базичната инфлација, при што највисок придонес имаат цените на тутунот¹², обувките, цените во категоријата „мебел, покуќнина и одржување покуќнина“ и цените на транспортните услуги.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондеризиран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на РМ.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРМ.

Надворешните влезни претпоставки за 2016 година, коишто влегуваат во проекцијата на инфлацијата, се ревидирани во различна насока...

...при минимална нагорна корекција кај цената на нафтата и надолна корекција на очекуваните цени на пченката, пченицата и странската ефективна инфлација.

Сепак, глобалните цени останаа ниски, така што не се очекува минималната нагорна корекција кај цената на нафтата да создаде притисоци врз движењето на домашните цени.

Остварувањата кај домашните цени во јули, како и промените во очекуваните патеки на движење на егзогените варијабли, засега упатуваат на мали надолни отстапувања во однос на проекцијата на инфлацијата за 2016 година. **Ризиците во поглед на проекцијата за 2016 година** главно се поврзани со неизвесноста околу очекуваното движење на цените на примарните производи.

¹² Годишниот раст на цените на тутунот во јули е комбинација на рамното покачување на цените на цигарите од пет денари по кутија во март 2016 година и покачувањето на цената на определен тип цигари во јуни 2016 година. Во јули 2016 година беше извршено дополнително зголемување на акцизите на цигарите (од 1 јули 2017 година до 1 јули 2023 година акцизата ќе се зголемува за 0,20 денари секоја година), но месечната промена на цените на тутунот на јули не покажува ценовна корекција во овој месец.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

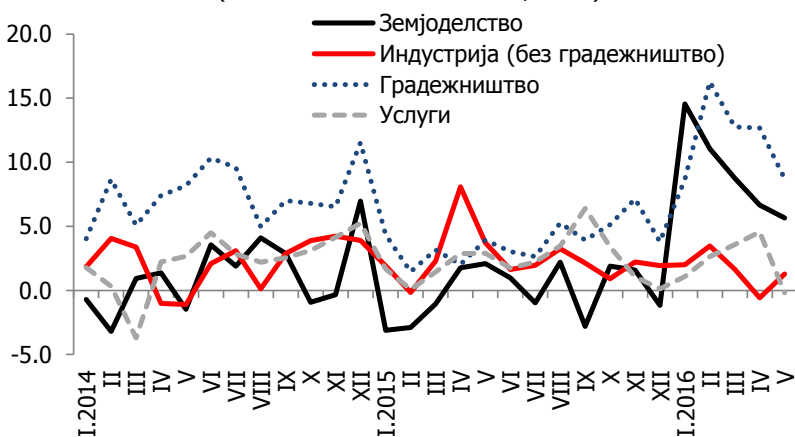

Извор: ДЗС.

Во мај 2016 година, просечната нето-плата забележа номинален годишен раст од 1,1% што претставува значително забавување во однос на растот во претходниот месец (2,8%), но и во однос на годишниот раст во првото тримесечје, кога нето-платите се зголемија за 2,8%.

Гледано по одделни дејности, нагорно придвижување на платите во мај е забележано кај најголем дел од дејностите. Највисоки стапки на раст бележат градежништвото, административните и помошните услужни дејности, како и земјоделството.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Од друга страна, пониски плати во мај се исплатени во неколку услужни дејности¹³, што е и главната причина за забавување на годишната динамика на раст, а минимално намалување се забележува и кај платите во енергетскиот сектор.

Во услови на пад на трошоците на животот, во мај **реалните плати** се зголемија за 1,8%.

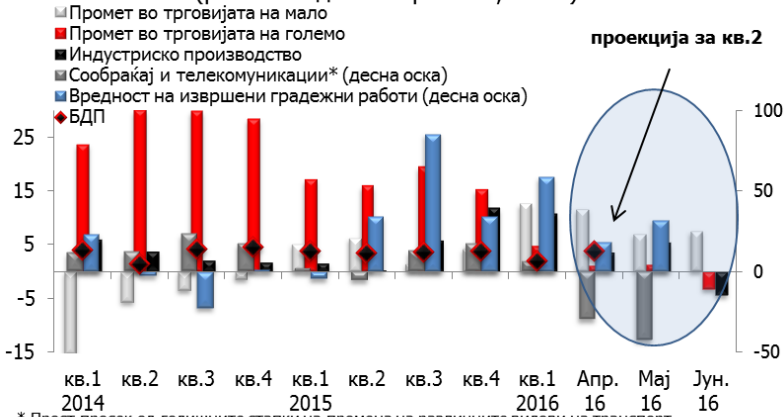
Во првите два месеца од вториот квартал нето-платата бележи номинален и реален годишен раст од 2% и 2,7%, соодветно. Реалниот раст на платите соодветствува со очекуваното движење за кварталот во рамки на априлската проекција, а одредено отстапување има кај номиналната плата (очекуван номинален годишен раст од 2,7%).

Високофреквентните податоци за вториот квартал на 2016 година упатуваат на раст на домашната економија, но со значително побавно темпо од оствареното во претходното тримесечје. Со оглед на ваквите движења, коишто покажуваат послаба динамика на раст

¹³ Во рамки на услужниот сектор пониски плати во мај се исплатени во: „стручни, научни и технички дејности“, „уметност, спорт и рекреација“, „дејности во врска со недвижен имот“ и во „дејности на здравствена и социјална заштита“.

Економски сектори

(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

во првата половина од годината од очекуваната, а при сè уште присутна неизвесност околу економските ефекти од политичките случувања во земјата, ризиците околу априлската проекција за растот на економијата се неповолни.

Во вториот квартал од годината индустриското производство

оствари просечен раст од 1,3%, што претставува значително забавување споредено со првиот квартал, кога производството во индустријата се зголеми за 10,7%. Забавувањето на стапката на раст е последица на поместувањата кај сите сектори, но е најизразено во преработувачката индустрија, каде што позитивниот придонес на активноста на дел од новите капацитети во овој квартал е помал.

Малиот раст на активноста во индустријата во второто тримесечје во целост се објаснува со повисокото производство во преработувачката индустрија, во услови на пад на производството во рударството и во енергетскиот сектор.

Од дејностите во рамки на преработувачката индустрија највисок придонес кон растот има производство на производи од гума, машини и уреди и моторни возила, односно дејностите каде што главно произведуваат странските извозни капацитети, како и дел од традиционалните сектори (производство на тутунски производи, неметални минерали, пијалаци и прехранбени производи).

Во вториот квартал, годишен раст забележа и вкупната **трговија**, но со забавена динамика, поради забавениот раст на трговијата на мало, како и годишно намалување на трговијата со моторни возила и трговијата на големо.

Поволните остварувања во **градежништвото**, продолжија и во текот на април и мај со двоцифрен раст

на вредноста на извршените градежни работи, но сепак двојно помал во однос на растот во претходниот квартал. Во рамки на **угостителството**, расположливите показатели (раст на бројот на туристи, бројот на ноќевања, вредноста на прометот) упатуваат на раст на активноста во вториот квартал, но со побавно темпо.

Од друга страна, расположливите податоци за **транспортниот сектор** (неповолни движења кај показателите поврзани со железничкиот патен сообраќај во април и мај) упатуваат на можно влошување на движењата во овој сектор во текот на вториот квартал.

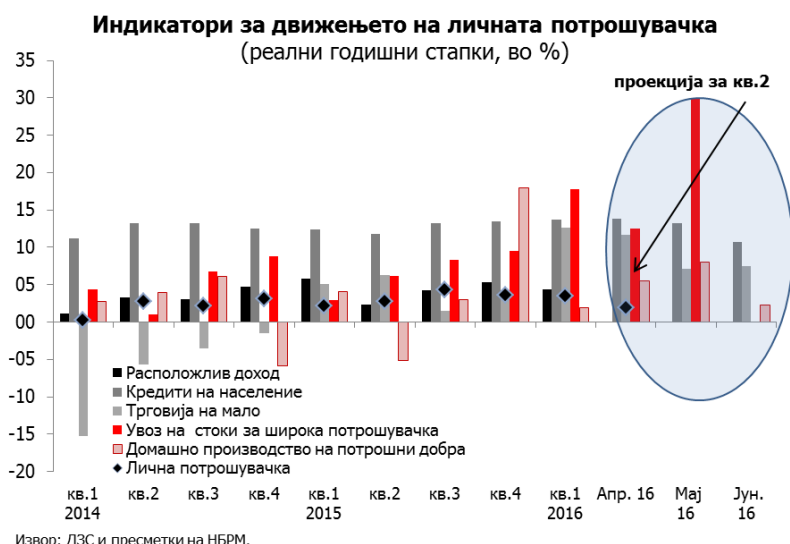
Показателите за агрегатната побарувачка главно ги потврдуваат оцените за раст на економската активност во вториот квартал на 2016 година, но со побавно темпо.

Поголем дел од високофреквентните податоци за **личната потрошувачка** во вториот квартал на 2016 година упатуваат на нејзин натамошен раст...

...поддржан од поволните остварувања кај главните компоненти на расположливиот доход (раст на реалните плати, пензиите, социјални трансфери од државата), како и од солидниот раст на кредитирањето на населението (иако се забележува одредено забавување).

На раст на потрошувачката на домаќинствата во овој период упатуваат и солидниот раст на домашното производство и увозот на стоки за широка потрошувачка, зголемувањето на прометот во трговијата на мало, како и растот на нето-приходите врз основа на ДДВ.

Од индикативните категории за движењето на личната потрошувачка пад е забележан единствено кај приватните трансфери, како резултат на неизвесниот домашен политички

амбиент кој преовладуваше во овој период.

Расположливите краткорочни показатели за **инвестициската активност** упатуваат на годишен раст на инвестициите во вториот квартал на 2016 година.

На ваква констатација упатуваат позитивните сигнали од двете најзначајни индикативни категории за инвестиции во основни средства, односно извршените градежни работи и увозот на машини и опрема (двоцифрен раст и кај двете категории, но поумерен споредено со претходниот квартал)...

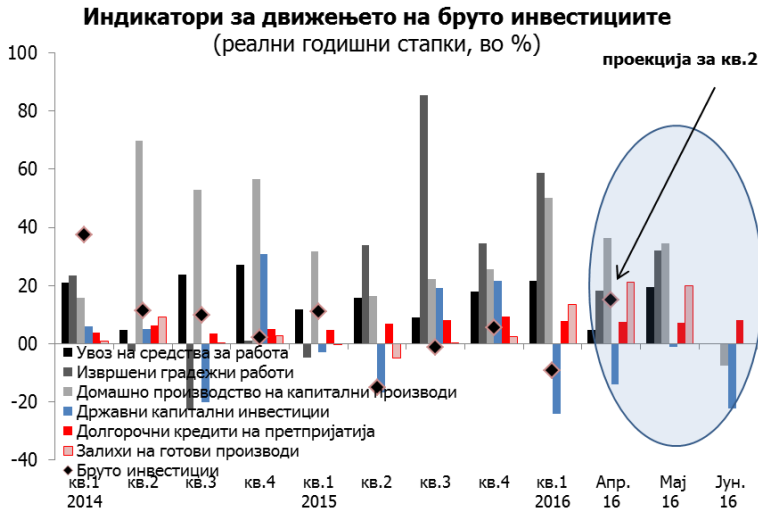
...како и забрзаниот раст на долгорочното кредитирање на корпоративниот сектор.

Сигнали за повисока инвестициска активност даваат и податоците за домашното производство на капитални добра, при висок раст на годишна основа, но со забавена динамика споредено со претходниот квартал. Раст бележат и приливите врз основа на странските директни инвестиции.

Во однос на движењето на залихите, индексот на залихи на готови производи во индустријата во април и мај е повисок на годишна основа, што упатува на можен раст и на оваа компонента од бруто-инвестициите во текот на вториот квартал од годината.

Од индикативните категории за движењето на инвестициите, единствено неповолно остварување е забележано кај државните капитални расходи¹⁴, коишто се намалуваат, но сепак падот забавува.

Номиналните податоци за **салдото во размената на стоки согласно со надворешнотрговската статистика**

Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

¹⁴ Треба да се има предвид дека државните капитални инвестиции се однесуваат на капиталните расходи на централната влада, а не и на јавните претпријатија преку коишто се реализира најголемиот дел од крупните инфраструктурни проекти.

во вториот квартал на 2016 година упатуваат на проширување на дефицитот, што не соодветствува со априлската проекција, каде што е предвидено мало стеснување...

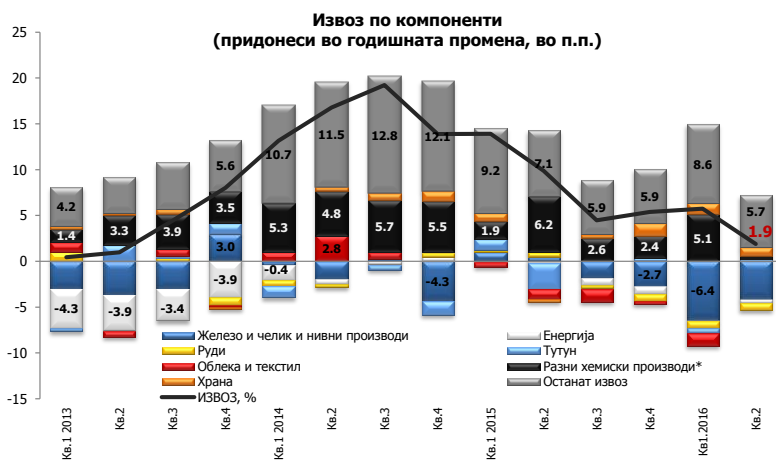
...при повисок раст на увозот, во однос на извозот на стоки.

Буџетските остварувања во вториот квартал упатуваат на мал пад на **јавната потрошувачка**, наспроти очекувањата за раст во рамки на априлската проекција...

...при висок пад на расходите за стоки и услуги.

Од друга страна, раст бележат трошоците за плати на вработените во јавниот сектор и трансферите за здравствена заштита¹⁵, но со побавно темпо спредено со годишниот раст од претходниот квартал.

¹⁵ Погolem дел од овие средства се однесуваат на расходите за стоки и услуги.

Извор: НБРМ.

* Податоците го опфаќаат вкупниот извоз на еден значаен извозен капацитет во индустриската зона.

Во текот на вториот квартал, поинтензивниот раст на увозот во однос на извозот доведе до **зголемување на дефицитот на надворешнотрговската размена за 12,2% на годишна основа...**

...наспроти априлската проекција, со која се предвидува стеснување на трговскиот дефицит.

Извозот на стоки во второто тримесечје забележа годишен раст од 1,9%, при повисок извоз на новите производствени капацитети, а во помала мера и на повисокиот извоз на храна...

...движења коишто во голема мерка беа неутрализирани од намалениот извоз на железо и челик и на руди.

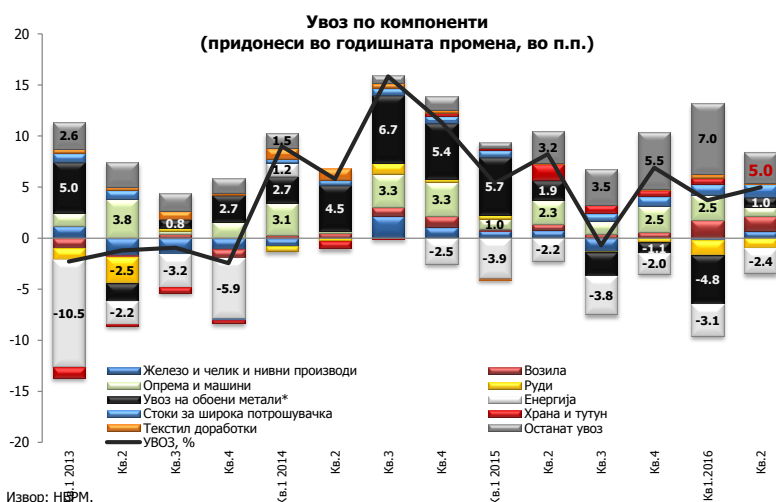
Во споредба со априлската проекција, остварениот извоз во вториот квартал е послаб од очекуваниот, со поизразени негативни отстапувања кај еден индустриски капацитет во странска сопственост, како и кај извозот на тутун и на облека и текстил.

Увозот во вториот квартал се зголеми за 5% на годишна основа, условен од повисокиот суровински увоз за новите капацитети, како и од увозот на возила и стоки за широка потрошувачка...

...додека увозот на енергија бележи понатамошно намалување.

Увозните остварувања во вториот квартал се малку повисоки од очекуваните според априлската проекција. Анализирајќи според одделни категории, ова отстапување се должи на „останатиот увоз“, увозот на возила и на железо и челик, наспроти забележливото надолно отстапување кај суровинскиот увоз за дел од новите капацитети во економијата во однос на проекцијата.

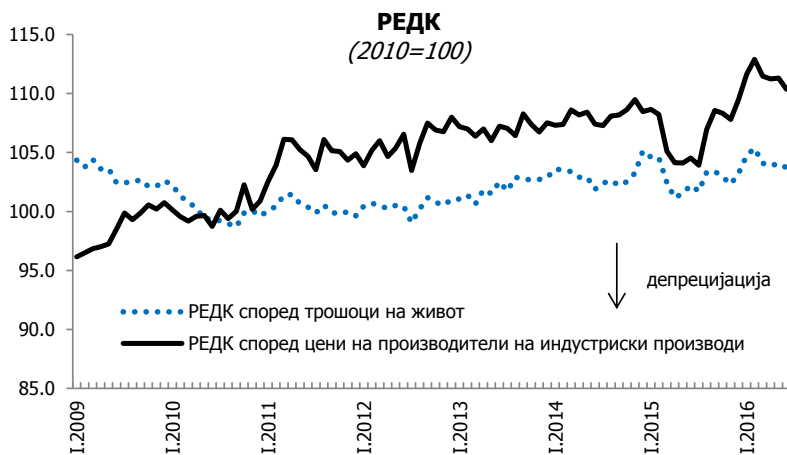
Остварувањата кај компонентите на надворешнотрговската размена во второто тримесечје на 2016 година покажуваат трговски

Извор: НБРМ.

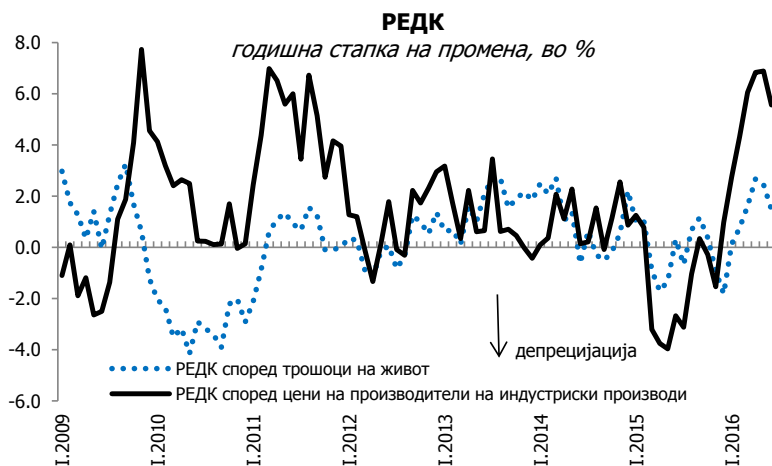
* Податоците го опфаќаат вкупниот увоз на еден значаен извозен капацитет во индустриската зона.

дефицит којшто е повисок од очекуваниот за вториот квартал според априлската проекција.

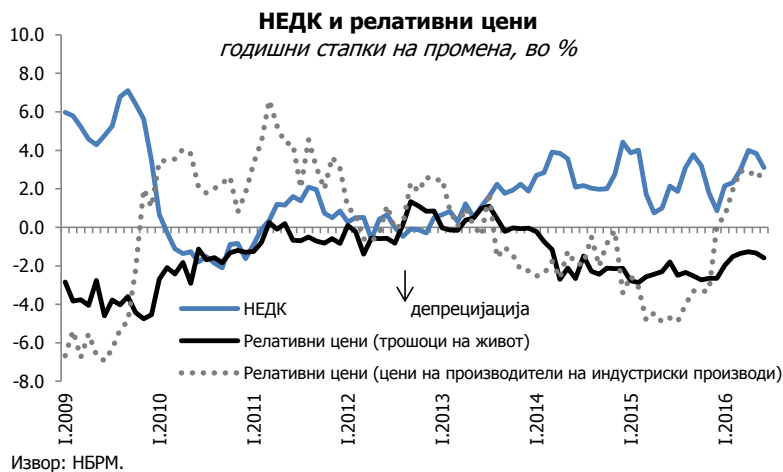
Извор: НБРМ.

Во јули 2016 година РЕДК, како показател за промената на ценовната конкурентност на домашната економија, апрецира на годишна основа. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот апрецира за 1,5%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи, оствари поизразена апрецијација од 5,6%¹⁶.

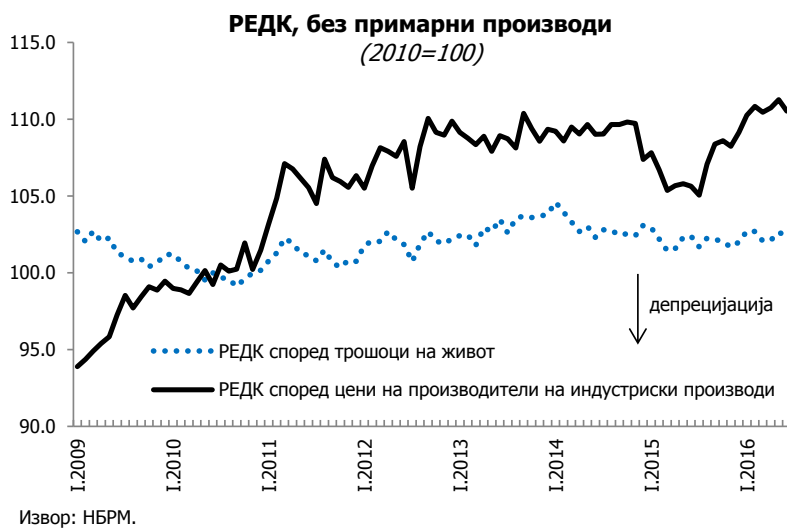

Извор: НБРМ.

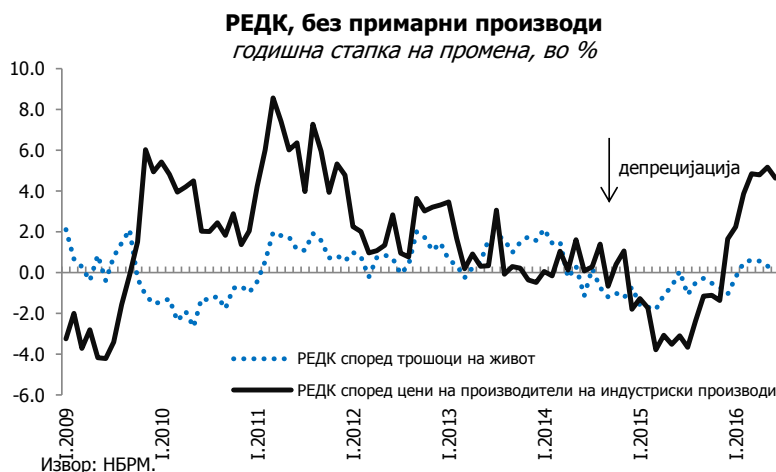
¹⁶ Можно е апрецијацијата преку релативните цени на производителите на индустриски производи да е преценета. Имено, за разлика од странските цени коишто бележат пад, домашните цени во текот на 2016 година стагнираат. Но, треба да се има предвид дека пондерациската структура на домашниот индекс сè уште не ги вклучува најновите промени во структурата на домашното производство, со што веројатно и сликата за ценовните промени преку овој индекс не е целосно соодветна на вистинските промени.

Ваквите движења во еден дел се должат на динамиката на НЕДК, којшто апрецира за 3,1% на годишна основа, како резултат на депрецијацијата на руската рубља, британската фунта и турската лира во однос на денарот. Истовремено, релативните цени на индустриските производи забележаа раст од 2,4%, а релативните трошоци на животот остварија годишен пад од 1,6%.

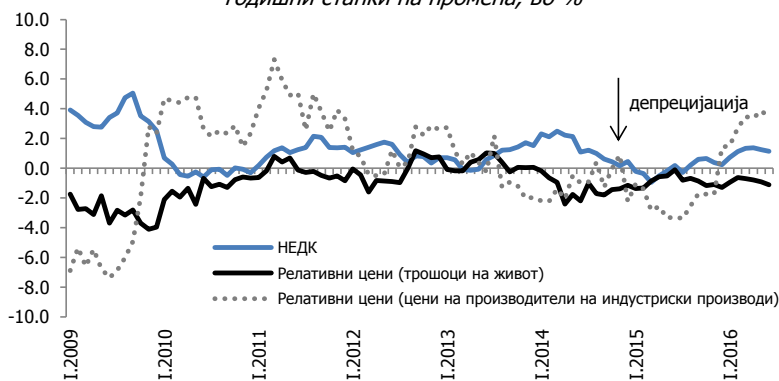
Анализата на движењето на индексите на РЕДК, пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи¹⁷, исто така покажува на апрецијација, особено изразена кај индексот заснован врз цените на индустриските производи. Имено, во јуни индексот на РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи забележа апрецијација од 4,6% на годишна основа, додека промената кај РЕДК дефлациониран со трошоците на живот е незначителна и близу до 0%.

На годишна основа, релативните трошоци на живот се намалија за 1,1%,

¹⁷ Примарни производи коишто не се опфатени со пресметката се: нафтата и нафтените деривати, железото и челикот, рудите и увозните сировини за новите индустриски капацитети во слободните економски зони.

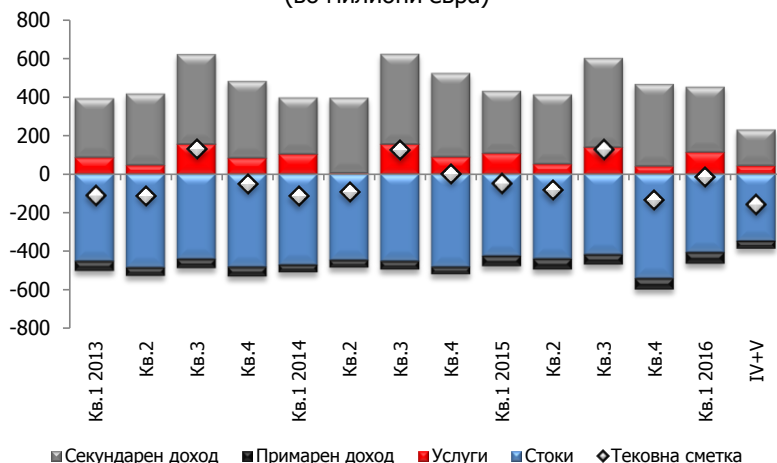
НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

Извор: НБРМ.

додека релативните цени на производителите на индустриски производи пораснаа за 3,5%. НЕДК забележа апрецијација од 1,1% на годишна основа.

Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

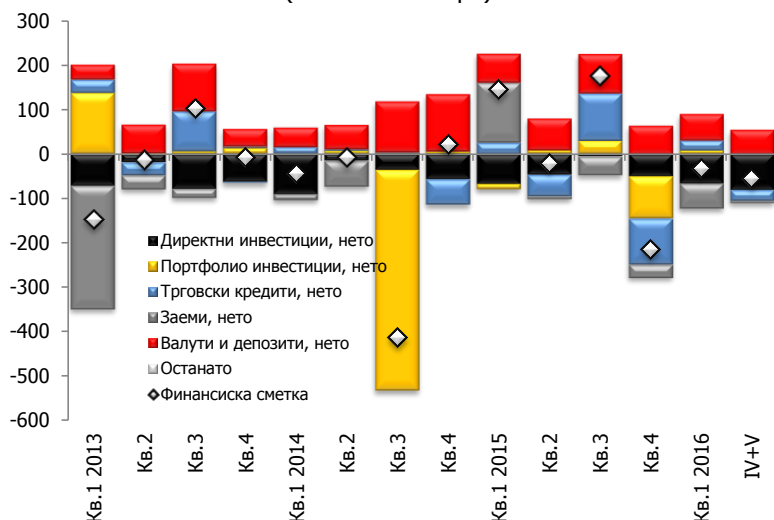
* Проекција април 2016 година.

Извор: НБРМ.

Во април и мај 2016 година, тековната сметка на билансот на плаќања забележа дефицит од 155,6 милиони евра (или 1,6% од БДП), односно дефицит повисок од очекуваниот за вториот квартал според априлската проекција.

Од аспект на одделните компоненти, ваквото остварување во најголем дел се должи на значително понискиот суфицит кај секундарниот доход, поголемиот дефицит во размената со стоки, како резултат на поголемите увозни притисоци, како и на повисокиот дефицит кај примарниот доход во споредба со априлската проекција. Од друга страна, салдото на размената на услугите забележа поповолни движења, при повисок суфицит од очекуваниот.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

* Проекција април 2015 година.
Извор: НБРМ.

Во април и мај 2016 година, преку финансиската сметка се реализирани нето-приливи од 54,6 милиони евра (или 0,6% од БДП), коишто не отстапуваат значајно од очекувањата за второто тримесечје според априлската проекција¹⁸.

Отстапување во однос на априлската проекција се забележува кај заемите, каде што наспроти очекувањата за високи нето-приливи, во април и мај се остварени речиси неутрални текови (главно поради пониските повлекувања кај државата и јавните претпријатија) и кај категоријата „валути и депозити“ (значително повисоки одливи кај останатите сектори во економијата, но и повисоки приливи кај депозитните институции). Остварувањата кај директните инвестиции се солидни и повисоки од проектираните, а позитивни остварувања бележат и трговските кредити, преку кои се остварени нето-приливи, спротивно на очекуваните мали нето-одливи според априлската проекција.

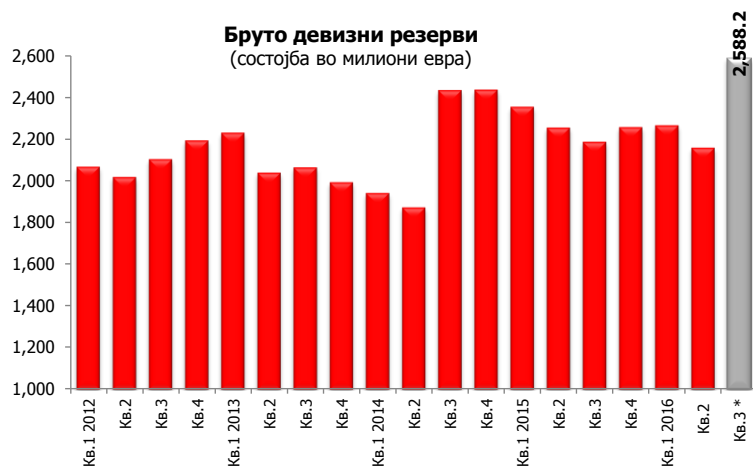
Движења на менувачки пазар

* Последен расположлив податок заклучно со 31.07.2016.

По годишниот раст на нето-откупот на девизи на менувачкиот пазар во јуни, во текот на јули 2016 година забележано е намалување. Притоа, и во текот на овој месец продолжи намалувањето на побарувачката на девизи, сигнализирајќи намалени притисоци на менувачкиот пазар, изразени во текот на април и мај, а предизвикани од неекономски фактори. Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во јули изнесува 125,6 милиони евра, што претставува годишен пад од 3,2%, при пониска понуда на девизи. Во овој период се забележува годишно намалување и на побарувачката на девизи.

¹⁸ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања ВРМ6, термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

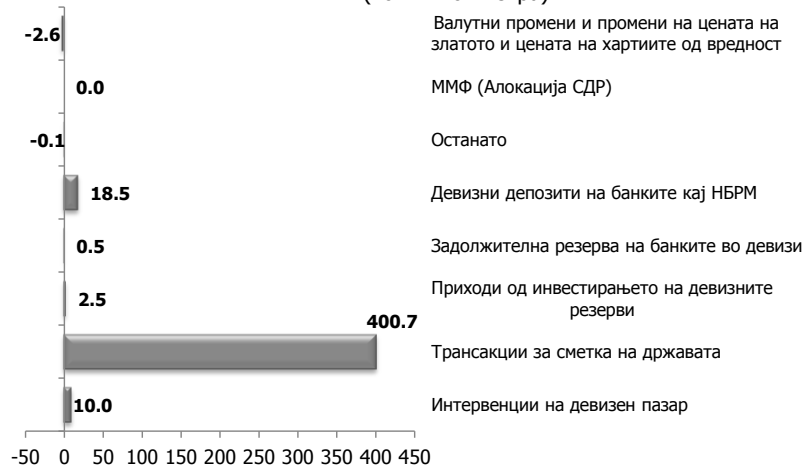

* Последен расположлив податок 31.07.2015
Извор: НБРМ.

На 31.7.2016 година, состојбата на бруто девизните резерви изнесуваше 2.588,2 милиона евра, што претставува пораст од 429,4 милиони евра во однос на вториот квартал од 2016 година. Зголемувањето на девизните резерви во најголем дел произлегува од трансакциите за сметка на државата, односно издадената еврообврзница¹⁹, како и од девизните депозити на домашните банки кај НБРМ²⁰ и интервенциите на НБРМ на девизниот пазар, коишто делуваа во насока на зголемување на девизните резерви преку остварениот нето-откуп. Останатите трансакции немаа позначително влијание врз состојбата на девизните резерви.

Фактори на промена на девизните резерви во јули 2016 година

(во милиони евра)

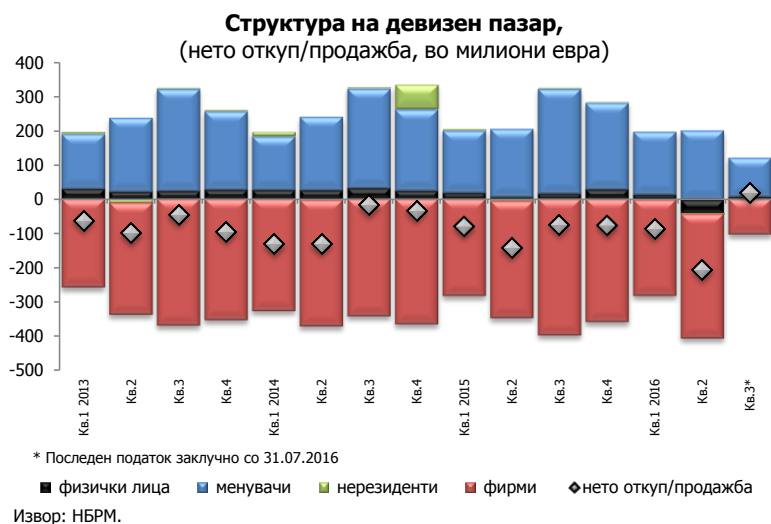
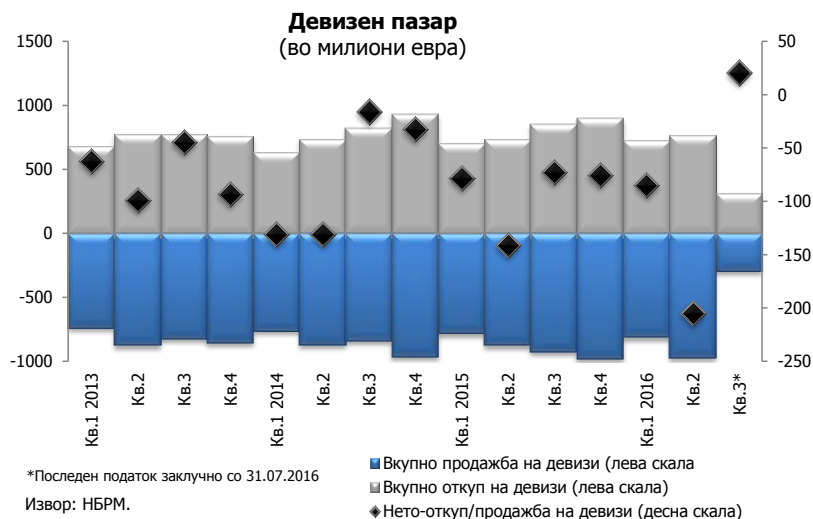

Извор: НБРМ.

¹⁹ На 26 јули 2016 година, државата ја издаде петтата еврообврзница во износ од 450 милиони евра, со рочност од седум години и каматна стапка од 5,625%.

²⁰ Растот на девизните депозити на домашните банки кај НБРМ произлегува од Одлуката за девизниот депозит кај Народната банка на Република Македонија, донесена на 6.5.2016 година, а овозможува каматните стапки да се утврдуваат на ниво повисоко од нивото на каматните стапки коешто го добиваат домашните банки при пласирање на средствата во евра во странство.

Во јули 2016 година, на девизниот пазар на банките е остварен нето-откуп од 21 милион евра, што претставува раст од 33,9 милиони евра, на годишна основа (во јули 2015 година остварена е нето-продажба од 12,9 милиони евра). Ваквата годишна промена во најголем дел се должи на намалувањето на побарувачката на девизи (за 7,4%) во услови на благ пораст на понудата на девизи (од 3,4%).

Секторската анализа покажува дека ваквите остварувања во најголем дел произлегуваат од намалената нето-продажба на сегментот банки-компаниии.

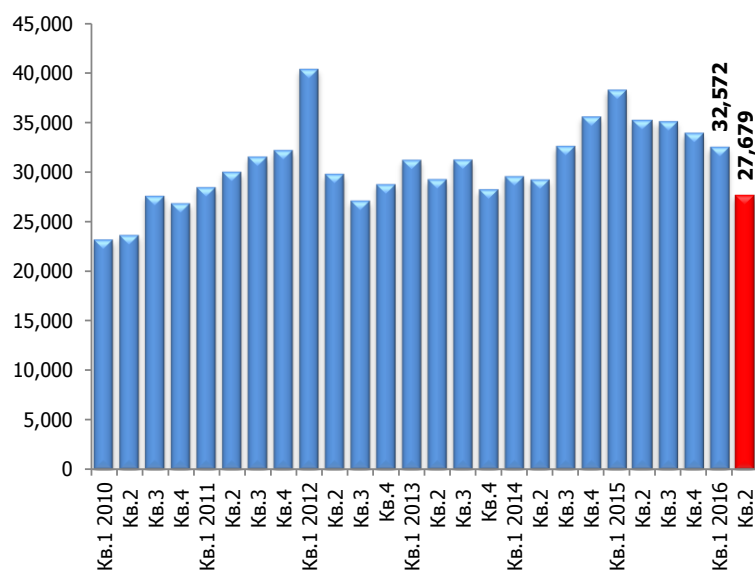
Податоците заклучно со јуни, покажуваат креирање ликвидност преку монетарните инструменти во однос на крајот на првиот квартал, наспроти малото повлекување предвидено за второто тримесечје, во априлската проекција.

Анализата на тековите на креирање и повлекување ликвидност од билансен аспект во второто тримесечје укажува на позначајно повлекување ликвидни средства преку нето девизната актива на НБРМ којашто се намали, наспроти очекувањата за мал раст во вториот квартал. Овие остварувања главно се одраз на интервенциите на НБРМ за стабилизирање на состојбата на девизниот пазар, при притисоци врз побарувачката на девизи, предизвикани од политичката криза. Од друга страна, вкупните депозити на државата кај НБРМ во јуни бележат намалување, поголемо од предвиденото за вториот квартал.

Во јуни, примарните пари се повисоки во однос на крајот на првиот квартал, што е во согласност со очекувањата за вториот квартал на годината, но со нешто поголем интензитет.

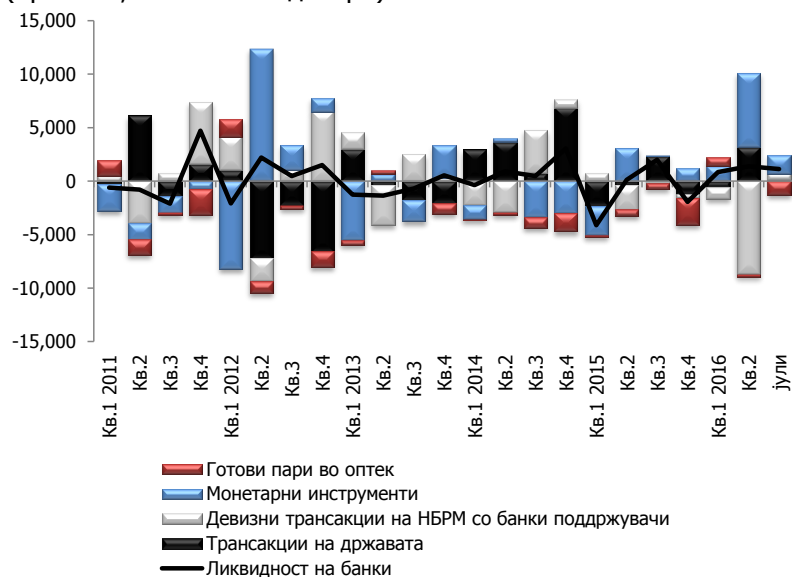
Имајќи ги предвид промените кај одделните билансни компоненти и нивните отстапувања во однос на проекцијата, пониското ниво на монетарните инструменти од очекуваното, од гледна точка на билансот, се објаснува со отстапувањата кај нето девизната актива.

Монетарни инструменти (состојби, во милиони денари)

Извор: НБРМ.

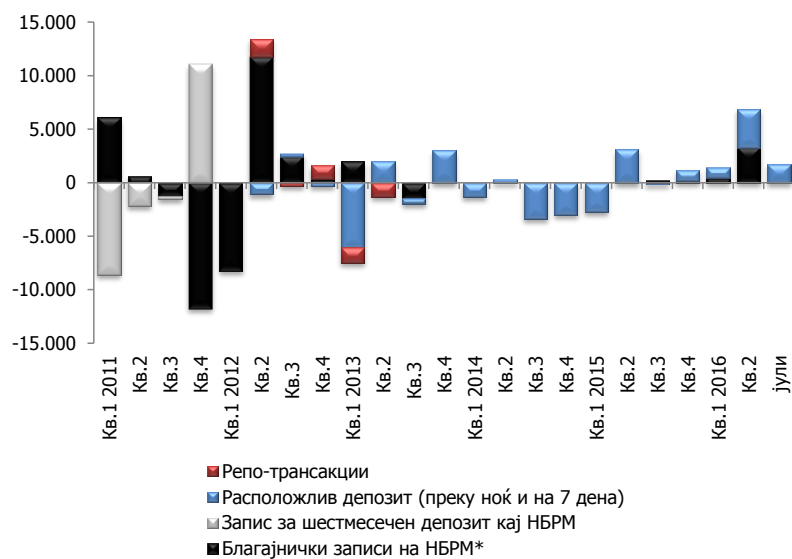
Текови на креирање и повлекување ликвидност* (промени, во милиони денари)

Според оперативните податоци ликвидноста на банкарскиот систем во јули се зголеми. Анализирано преку индивидуалните фактори, монетарните инструменти, девизните трансакции на Народната банка со банките-поддржувачи, како и трансакциите на државата делуваа кон креирање на ликвидност, додека готовите пари во оптек имаа влијание во насока на повлекување ликвидни средства од банкарскиот систем.

*Позитивна промена - креирање ликвидност; негативна промена - повлекување ликвидност.
Извор: НБРМ.

Монетарни инструменти* (промени, во милиони денари)

*Позитивна промена - креирање ликвидност; негативна промена - повлекување ликвидност.
Извор: НБРМ.

* Вклучува депозитни пари
Извор: НБРМ.

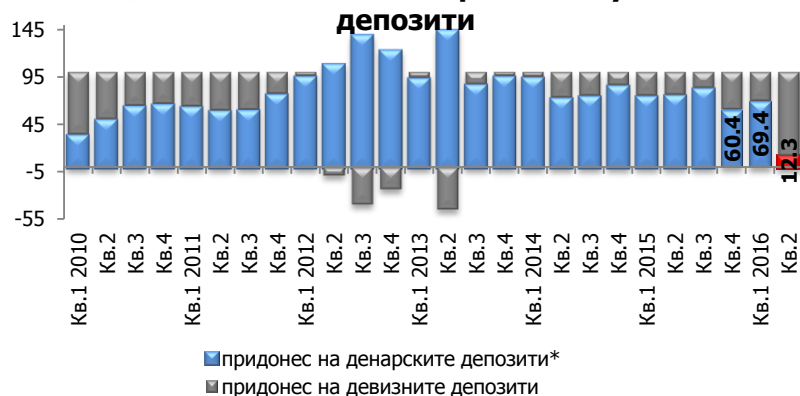
Вкупните депозити продолжија да се намалуваат и во јуни, но со двојно послаба динамика во споредба со претходниот месец. Имено, по значителниот пад во април како резултат на влошената политичка состојба во земјата, од крајот на мај и јуни се забележува постепено стабилизирање на депозитната база. Анализирани по сектори, падот во целост произлегува од намалувањето на депозитите на корпоративниот сектор, при умерен раст на депозитите на домаќинствата и на останати финансиски институции²¹. Растот на депозитите на населението, иако умерен, сепак е битен показател којшто покажува значително стабилизирање на очекувањата на економските субјекти.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јуни изнесува 2,1% и е под проектираниот раст од 6,6% за вториот квартал на 2016 година, согласно со априлската проекција.

Од аспект на валутата на депозитите, денарските депозити и во јуни имаат позитивен придонес во годишниот раст на вкупните депозити, но со намален интензитет и исклучиво поради растот на депозитните пари. Девизното штедење продолжи да расте на годишна основа и во текот на јуни, а неговиот придонес во годишната промена на вкупните депозити зајакна.

²¹ Во останатите финансиски институции се вклучени: инвестициските фондови, пензиските фондови, осигурителните друштва, друштвата за управување со инвестициски фондови и друштвата за управување со пензиски фондови, финансиските друштва и компаниите за лизинг.

Придонес на денарски и девизни депозити во годишен раст на вкупни депозити

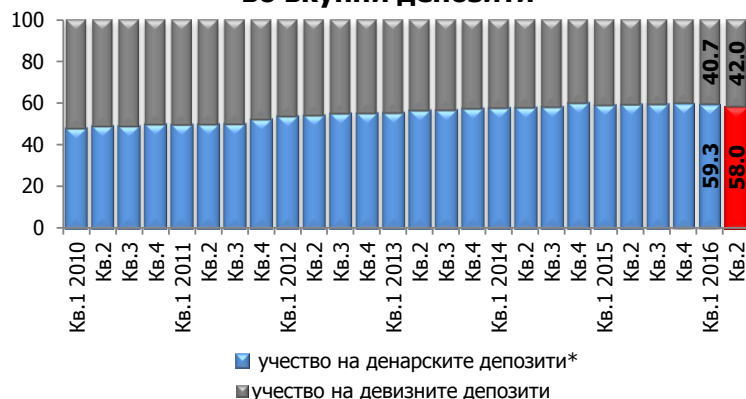

И покрај ваквите придвижувања, учеството на денарските депозити во вкупните депозити во јуни се задржа на релативно стабилно ниво во однос на претходниот месец. Денарските депозити доминираат во депозитната база на банките.

*вклучува денарски депозити со валутна клаузула. Извор: НБРМ.

*вклучува депозитни пари.

Учество на денарски и девизни депозити во вкупни депозити

*вклучува денарски депозити со валутна клаузула. Извор: НБРМ.

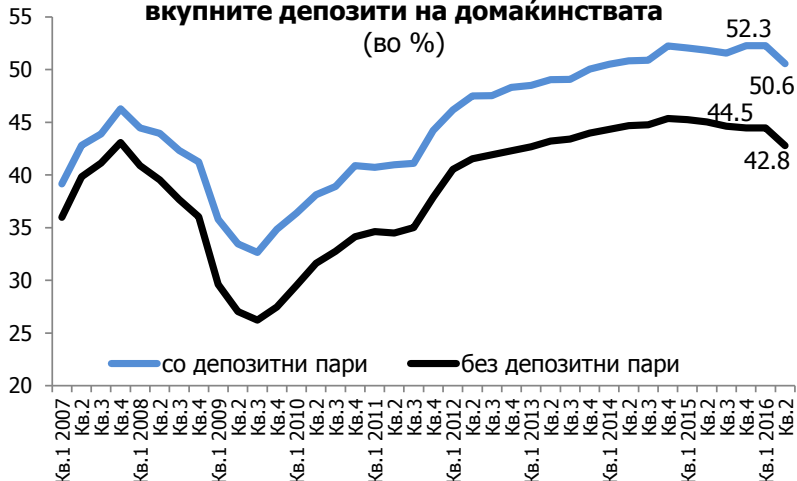
Депозитите на домаќинствата во јуни забележаа умерен раст, наспроти намалувањето во претходните два месеца. Од валутен аспект, зголемувањето на депозитите на домаќинствата во целост произлегува од растот на девизните депозити, при натамошно намалување на денарските депозити. Тоа доведе до натамошно намалување на учеството на денарските депозити во вкупните депозити на домаќинствата.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4, во %

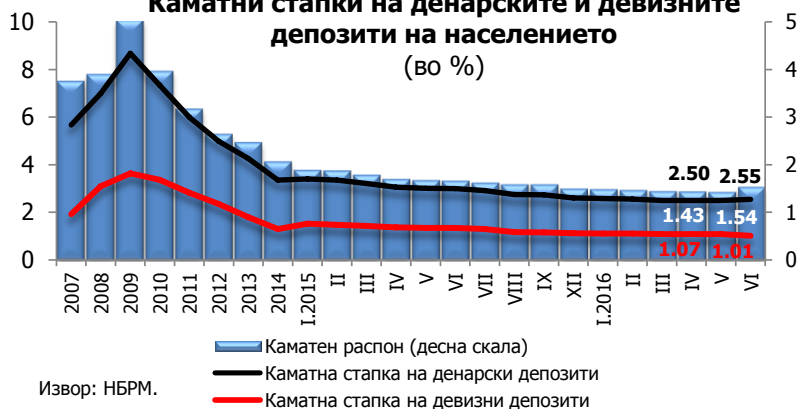
Извор: НБРМ.

**Учество на денарските депозити во
вкупните депозити на домаќинствата
(во %)**

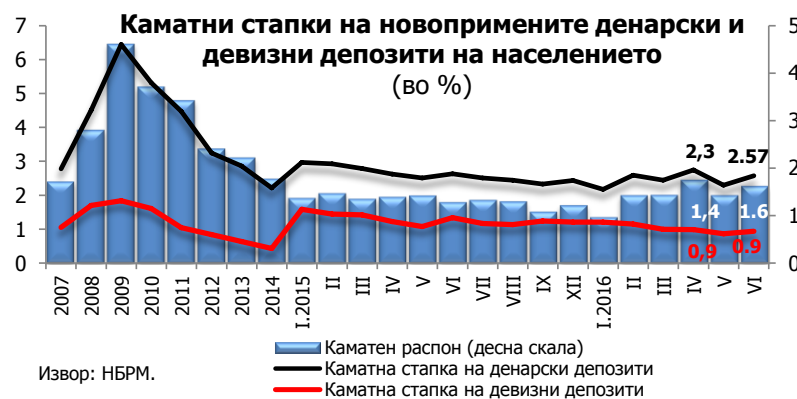
Извор: НБРМ.

**Каматни стапки на денарските и девизните
депозити на населението
(во %)**

Извор: НБРМ.

**Каматни стапки на новопримените денарски и
девизни депозити на населението
(во %)**

Извор: НБРМ.

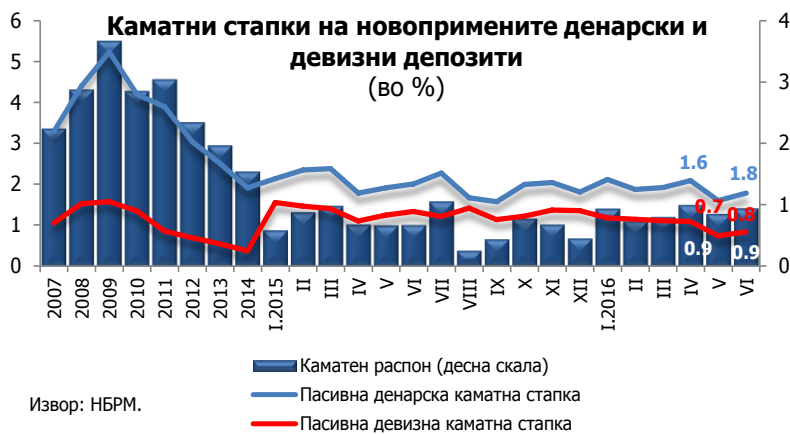
**Каматни стапки на денарски и девизни депозити,
вкупно
(во %)**

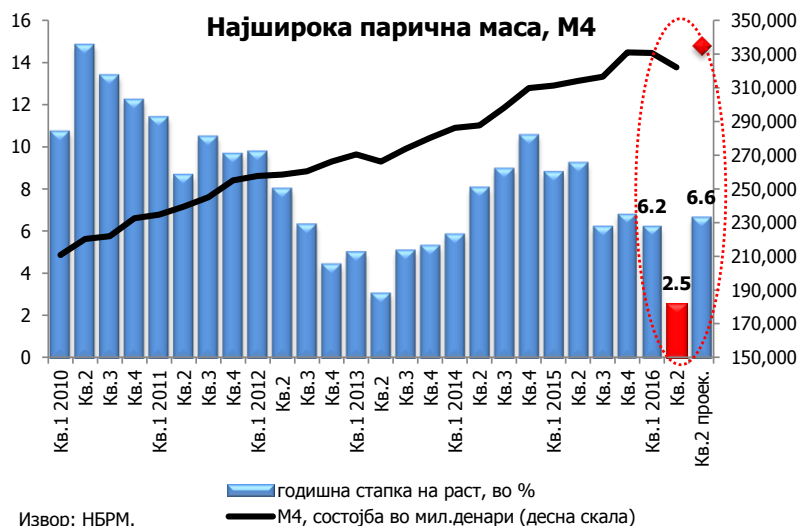
Извор: НБРМ.

Во јуни каматниот распон помеѓу денарските и девизните каматни стапки на депозитите на домаќинствата се зголеми во однос на претходниот месец, за првпат од декември 2011 година. Ова е резултат на зголемувањето на каматната стапка на денарските депозити, при истовремено намалување на каматната стапка на девизните депозити. Кај новопримените депозити е забележано проширување на каматниот распон, како резултат на поизразеното зголемување на каматната стапка на денарските депозити, при непроменетост на каматната стапка на девизните депозити. Овие промени во каматните распони се конзистентни со досегашните промени во монетарните инструменти насочени кон поттикнување на штедењето во домашна валута.

Кај вкупните каматни стапки, во јуни се забележа мало намалување кај девизните депозити, при непроменетост на каматната стапка на денарските депозити во однос на претходниот месец. Кај каматните стапки на новопримените депозити во јуни е присутно истовремено зголемување на каматните стапки на денарските и девизните депозити, но со поголем интензитет кај денарските. Сепак, во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека се карактеристични

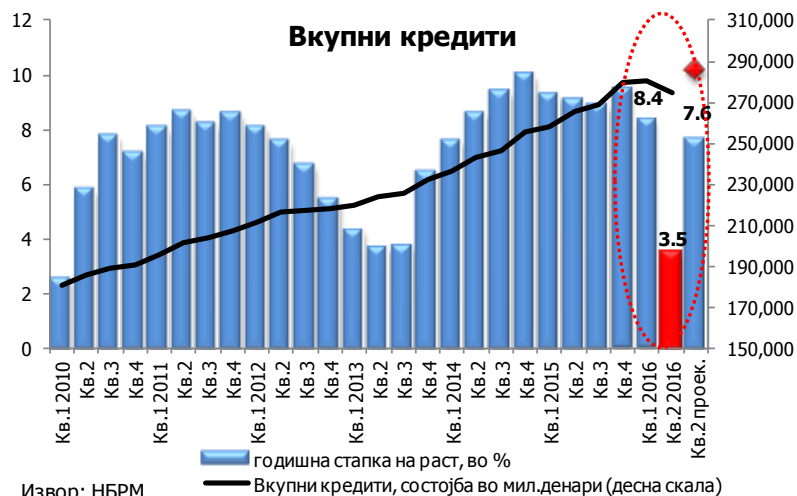

променливи движења²², што може да доведе до чести и привремени приспособувања на каматниот распон.

Најшироката парична маса М4 во јуни забележа пад на месечна основа, но со помал интензитет во однос на претходниот месец. Падот на паричната маса во целост се должи на намалувањето на вкупните депозити, при умерен раст на готовите пари во оптек. **На годишна основа, паричната маса е повисока за 2,5%, што е под проектираниот раст од 6,6% за вториот квартал на 2016 година.**

²² Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие зависат од обемот на новопримените депозити (кој може да варира од месец во месец) и нивната каматна стапка.

Кредитите во јуни забележаа намалување за 1,9% во споредба со претходниот месец, во целост како резултат на регулаторните промени, согласно со одлуката на НБРМ донесена во декември 2015 година²³. Доколку се исклучи овој ефект, кредитите на приватниот сектор бележат солиден месечен раст од 1,5%.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити на крајот на јуни изнесува 3,5%, додека без ефектот од регулаторните промени, таа изнесува 8,5% и е над проектираниот годишен раст од 7,6% за вториот квартал на 2016 година, согласно со априлската проекција. Во периодот април - јуни, нивото на вкупните кредити се намали како последица на примената на новата регулатива, но без овој ефект новите кредитни текови бележат солиден квартален раст од 7.726 милиони денари.

²³ На 17.12.2015 година, Советот на Народната банка ја усвои Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за управување со кредитниот ризик, според која, почнувајќи од 1 јануари, а заклучно со 30 јуни 2016 година, банките ќе вршат отписи на сите побарувања коишто се целосно резервирани подолго од две години, односно кај кои пред најмалку две години банката го утврдила и целосно го покрила кредитниот ризик од ненаплата.

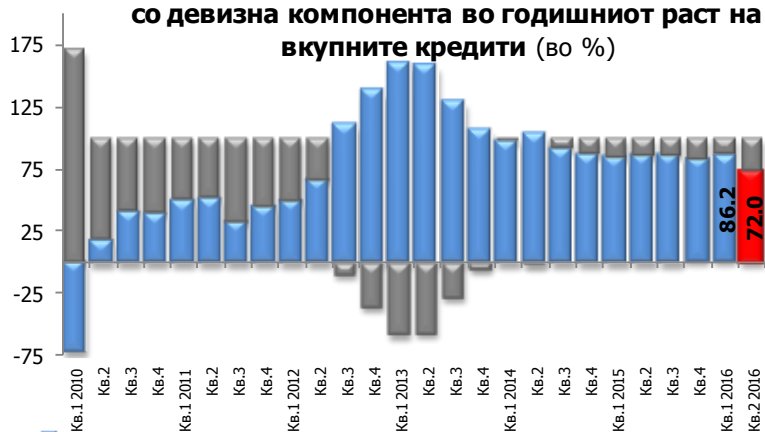
Кредити на банките и штедилниците дадени на домаќинствата

придонес во годишната промена на кредитите на населението*, во п.п.

*Во вкупните кредити на население не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд. Извор: НБРМ.

Придонес на денарските кредити и кредитите со девизна компонента во годишниот раст на вкупните кредити (во %)

* не вклучува денарски кредити со валутна клаузула . Извор: НБРМ.

Учество на сомнителните и спорни побарувања во вкупните кредити (во %)

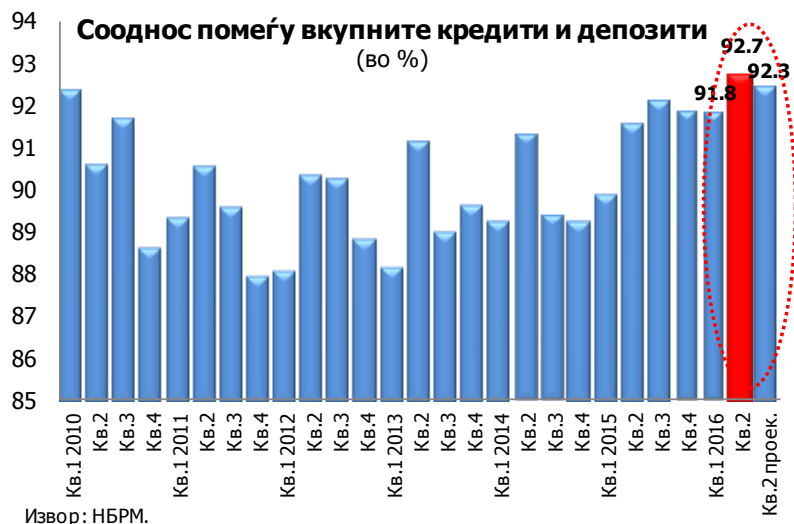
Извор: НБРМ.

Годишното зголемување на вкупните кредити, најмногу е резултат на денарските кредити²⁴ и денарските кредити со валутна клаузула, додека девизните кредити бележат намалување.

Учеството на сомнителните и на спорни побарувања во вкупните кредити во јуни значително се намали и се сведе на 7,5%, или за 2,6 п.п. во споредба со претходниот месец. Притоа, падот главно се должи на преносот на сомнителните и на спорните побарувања, коишто се целосно резервирани подолго од две години, на вонбилансната евиденција. Анализирани по сектори, намалувањето на сомнителните и на спорните побарувања е присутно и кај претпријатијата и кај населението.

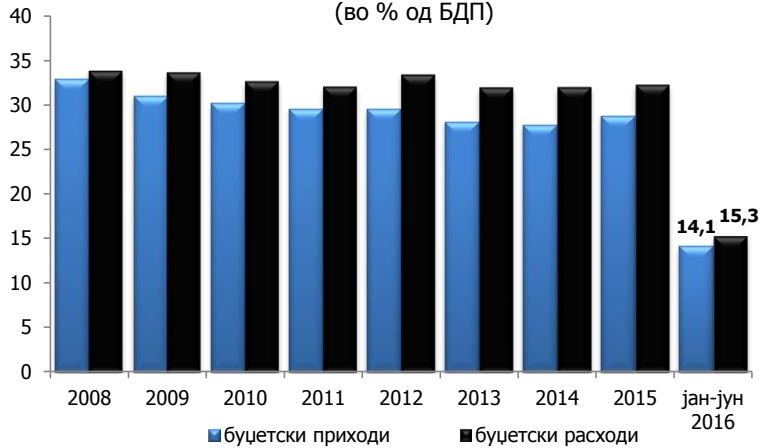
²⁴ Вклучува денарски кредити без валутна клаузула, пресметана камата и сомнителни и спорни побарувања.

На годишна основа, вкупните нефункционални кредити во јуни остварија позначителен пад од 3,8 п.п. споредено со истиот период од претходната година.

Искористеноста на депозитниот потенцијал за кредитирање на приватниот сектор мерена преку соодносот на кредити и депозити изнесува 92,7% во јуни и е повисок од априлската проекција. Споредено со претходниот месец, истиот показател бележи намалување од 1,5 п.п. Доколку се исклучи ефектот на отписите, показателот кредити во однос на депозити изнесува 97,1%, што е за 4,8 п.п. над проекцијата која се однесува за вториот квартал од тековната година.

Буџетски приходи и расходи
(во % од БДП)

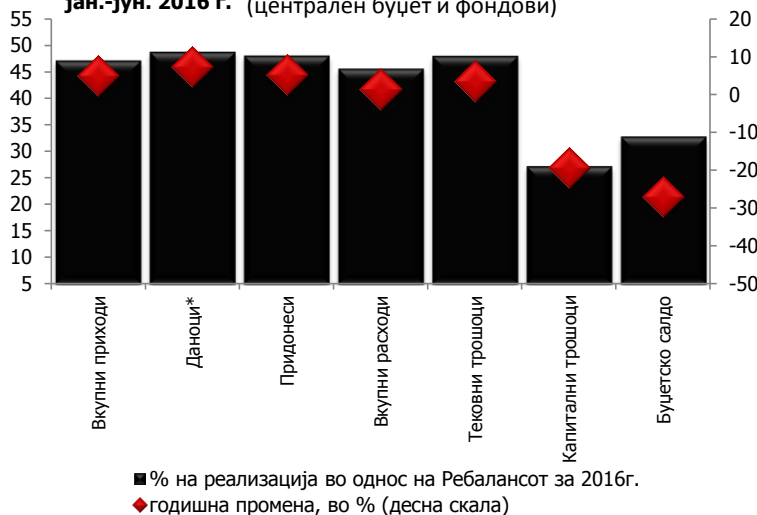

Извор: Пресметки на НБРМ врз основа на податоци од Министерство за финансии.

Во периодот јануари – јуни 2016 година, во Буџетот на Република Македонија (централен буџет и буџети на фондови) беа остварени вкупни буџетски приходи од 14,1% од БДП²⁵ (13,9% во истиот период од претходната година). На годишна основа, вкупните буџетски приходи се повисоки за 5% што во најголем дел произлегува од повисоките остварувања кај даноците, а во помал обем и од придонесите. Анализирани по индивидуални даночни категории, растот доминантно е воден од годишниот раст на приливите врз основа на ДДВ и акцизите, додека данокот на добивка делува во спротивна насока.

Вкупните буџетски расходи во периодот јануари – јуни 2016 година изнесуваат 15,3% од БДП што е за 0,3 п.п. пониско во споредба со истиот период од минатата година. Анализирани на годишна основа, буџетските расходи се повисоки за 1,5% што во целост произлегува од повисоките тековни трошоци. Капиталните трошоци и натаму бележат годишно намалување.

Реализација на буџетот
јан.-јун. 2016 г. (централен буџет и фондови)

*вклучува даночни приходи (ССП)
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРМ.

Остварените буџетски приходи во периодот јануари – јуни 2016 година претставуваат 47,1% од планираните приходи за 2016 година, согласно со Ребалансот на Буџетот за 2016 година²⁶. Во рамки на главните категории на буџетските приходи, вкупните даноци²⁷ и придонеси бележат реализација од 48,7% и 47,9%, соодветно. Во однос на расходите, заклучно со јуни се остварени 45,5% од планираните расходи за 2016 година, при највисока реализација кај тековните трошоци (од 47,9%). Реализацијата на капиталните трошоци е значителна пониска и изнесува 27,2% од годишниот план за 2016 година.

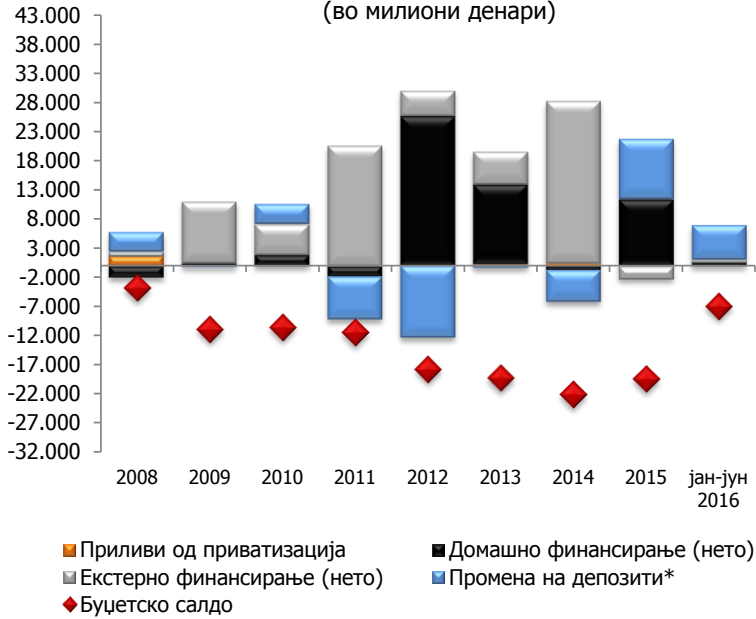
²⁵ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2016 година се користени априлските проекции на НБРМ.

²⁶ На 29 јули 2016 година, Собранието на Република Македонија го донесе Ребалансот на Буџетот за 2016 година.

²⁷ Вклучува даночни приходи (ССП).

Финансирање на буџетското салдо

(во милиони денари)

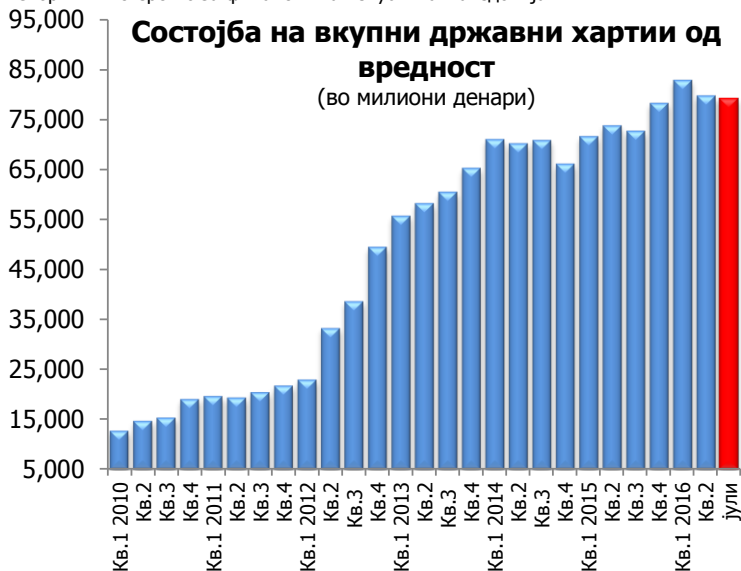
* Позитивна промена - повлекување депозити; негативна промена - кумулирање депозити.

Извор: Министерство за финансии на Република Македонија.

Во периодот јануари – јуни 2016 во Буџетот на Република Македонија беше остварен дефицит од 6.947 милиони денари (или 1,2% од номиналниот БДП²⁸), што претставува 32,8% од планираниот буџетски дефицит, согласно со Ребалансот на Буџетот за 2016 година. Остварениот дефицит во најголем дел беше финансиран преку повлекување средства од сметката на државата кај НБРМ, а во мал обем и преку емитирање државни хартии од вредност и задолжување во меѓународните финансиски пазари.

Состојба на вкупни државни хартии од вредност

(во милиони денари)

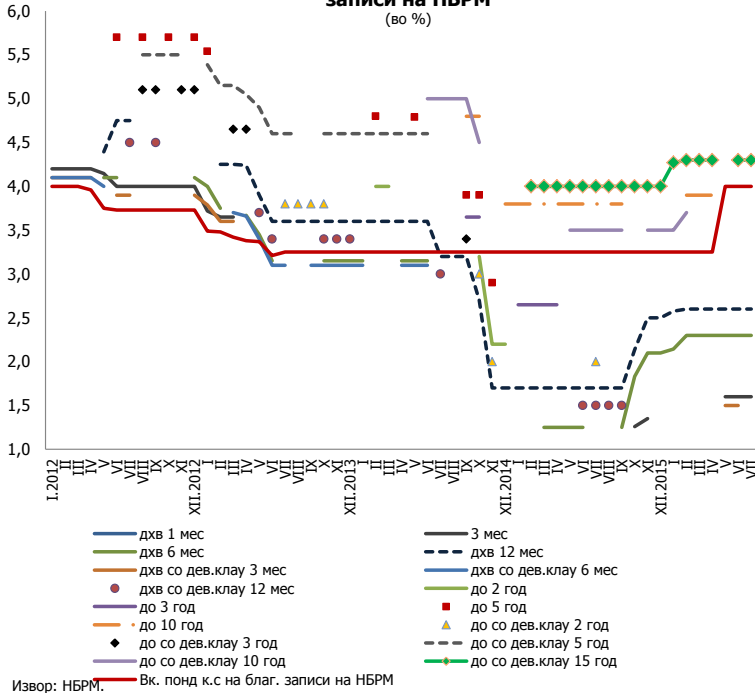

Извор: НБРМ.

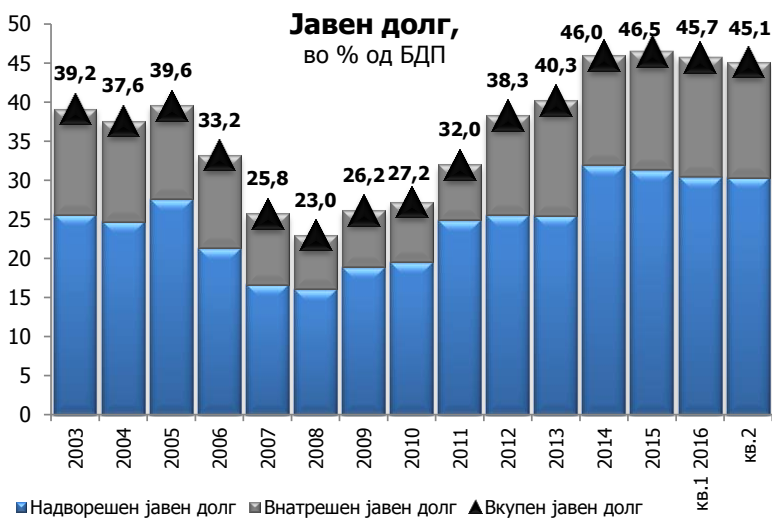
Состојбата на државните хартии од вредност на крајот на јули изнесува 79.237 милиони денари и е пониска за 557 милиони денари споредено со крајот на вториот квартал. На збирна основа, од почетокот на 2016 година е остварена нето-емисија на државни хартии од вредност во износ од 903 милиони денари.

²⁸ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2016 година се користени априлските проекции на НБРМ.

Каматни стапки на државни хартии од вредност и благајнички записи на НБРМ (во %)

Каматните стапки на државните записи понудени на аукциите одржани во јули изнесуваа 1,6%, 2,3% и 2,6% за 3-месечните, 6-месечните и 12-месечните државни записи без девизна клаузула, соодветно. Каматните стапки на државните обврзници изнесуваа 3,9% за 10-годишните државни обврзници без девизна клаузула и 4,3% за 15-годишните државни обврзници со девизна клаузула. Каматните стапки на сите државните хартии од вредност коишто беа издадени во јули се задржаа на нивото од претходните аукции.

Според последните расположливи податоци, на 30.6.2016 година вкупниот јавен долг²⁹ изнесува 45,1% од БДП, што претставува намалување од 0,6 п.п. од БДП во споредба со крајот на првиот квартал. Притоа, намалувањето во целост произлегува од реализираниот пад кај внатрешниот долг, кој заклучно со крајот на јуни изнесува 14,8% од БДП, додека надворешниот долг се задржа на нивото од претходното тримесечје (од 30,4% од БДП). На крајот на вториот квартал вкупниот државен долг³⁰ се намали на 36,8% од БДП (37,5% на крајот на првиот квартал), додека долгот на јавните претпријатија³¹ се стабилизира на ниво од 8,3% од БДП.

²⁹ Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ бр. 165/14) според кој тој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва кои се во целосна или во доминантна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје за кои државата има издадено државна гаранција.

³⁰ Државниот долг е дефиниран како збир на долговите на централната и локалната власт.

³¹ Се однесува на гарантиран долг на јавни претпријатија и акционерски друштва во државна сопственост, согласно со дефиницијата на јавниот долг од Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ бр. 165/14).

Прилог 1. Хронологија на промените во поставеноста на монетарните инструменти на НБРМ и избрани одлуки од областа на супервизијата донесени во периодот од 2013 до 2016 година

јануари 2013 година

- Стапија во сила Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителна резерва (донесена во ноември 2012 година), со која се овозможува намалување на основата за задолжителна резерва на банките за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија, како и за вложувањата во должнички хартии од вредност во домашна валута без валутна клаузула, издадени од споменатите претпријатија. Одлуката предвидува и целосно ослободување од издвојување задолжителна резерва за обврските на банките за издадени должнички хартии од вредност во домашна валута и оригинален рок на достасување од најмалку две години. Одлуката ќе се применува заклучно со 2014 година, кога зависно од постигнатите резултати ќе се преиспита потребата од нејзината натамошна примена.
- Донесена е Одлуката за намалување на основната каматна стапка на благајничките записи од 3,75% на 3,5%. Истовремено беше намалена и каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 2% на 1,75%, како и на расположливите депозити преку ноќ од 1,0% на 0,75%.

март 2013 година

- Донесена е Одлуката за управување со кредитниот ризик којашто почна да се применува од 1 декември 2013 година.

јули 2013 година

- Донесена е Одлуката за намалување на основната каматна стапка на благајничките записи од 3,5% на 3,25%. Истовремено беше намалена и каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 1,75% на 1,5%.
- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителна резерва со која се намалува стапката на задолжителната резерва за обврските на банките во домашна валута од 10% на 8%, со истовремено зголемување на стапката на задолжителната резерва за обврските во странска валута од 13% на 15%. Исто така, со измените се предвидува стапка на издвојување задолжителна резерва од 0% за обврските на банките кон нерезидентите финансиски друштва, со договорна рочност над една година, како и за сите обврски кон нерезидентите со договорна рочност над две години. За краткорочните обврски кон нерезидентите финансиски друштва во странска валута со договорна рочност до една година и натаму се применува стапка од 13%. Заради задржување на задолжителната резерва во денари и во евра на релативно стабилно ниво, со измените се предвидува зголемување на делот од задолжителната резерва во евра, којшто се исполнува во денари од 23% на 30%.

октомври 2013 година

- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за управување со ликвидносниот ризик на банките. Со оваа одлука се намалува процентот на орочените депозити за кој се претпоставува дека ќе се одлее од банките, од 80% на 60%, а почнува да се применува од

1 декември 2013 година. Со промената ќе се ослободи повеќе простор кај банките за долгорочно кредитирање на реалниот сектор.

ноември 2013 година

- Донесена е Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва со која се предвидува НБРМ да не плаќа надомест на издвоената задолжителна резерва (стапката на надомест претходно изнесуваше 1% на задолжителната резерва во денари и 0,1% на задолжителната резерва во евра). Одлуката се применува од 1 јануари 2014 година.
- Донесена е Одлуката за благајничките записи со којашто се воведува методологија за утврдување на потенцијалната побарувачка на благајнички записи. Во согласност со поставениот механизам, доколку на ниво на вкупниот банкарски систем се утврди дека постои повисока побарувачка од потенцијалната, банките коишто аукцираат со повисоки износи од сопствениот ликвидносен потенцијал, ќе имаат обврска разликата во однос на потенцијалот да ја пласираат во депозити со рок на достасување од седум дена.

февруари 2014 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматната стапка на расположливите депозити на седум дена од 1,5% на 1,25%.

април 2014 година

- Донесена е Одлуката за изменување и дополнување на методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, со која во постоечката одлука се вршат две измени коишто се би требало позитивно да придонесат за кредитната поддршка на деловните банки кон претпријатијата. Имено, со оваа одлука (а во согласност со промените во новата Регулатива на ЕУ бр. 575/2013 за прудентните барања за кредитните институции и инвестициските фирми), чинидбените гаранции, односно гаранциите со кои се гарантира извршување одредена работа, се издвојуваат како ставки со средно низок ризик, поради што за нив е предвиден понизок фактор на конверзија (20%), наместо досегашните 50%. Тоа би значело дека при пресметката на адекватноста на капиталот, овие вонбилансни ставки во помал дел би се третирале како билансни, што може да придонесе за подобрување на адекватноста на капиталот и да го поттикне кредитирањето на корпоративниот сектор. Другата новина што се воведува е мотивирана од меѓународната практика на формирање фондови од страна на нискоризични субјекти (централни влади или мултилатерални развојни банки), чијашто основна цел е финансирање развојни проекти. Финансирањето на овие проекти најчесто се врши преку една или повеќе комерцијални банки, коишто, исто така, учествуваат со своите средства, и тоа: преку поделба на изложеноста во точно определен сооднос помеѓу банката и фондот или преку давање гаранции или други слични инструменти со кои фондот (давателот на гаранцијата) гарантира покривање на дел од кредитниот ризик во случај на неплаќање на обврските од страна на должникот. Со цел да се опфатат ваквите случаи, се овозможува поповолен регулаторен третман на фондовите основани од една или повеќе централни влади, мултилатерални развојни банки или јавни институции. За сите овие фондови, пондерот за ризичност ќе изнесува 0%, при што условот ќе биде финансирањето да се изврши со уплата во удели, односно билансните и вонбилансните активности да бидат покриени со капиталот на фондот.

септември 2014 година

- Заради натамошно канализирање на вишокот ликвидност на банките кон нефинансискиот сектор, во септември НБРМ го ревидира механизмот за пренос на побарувачката на благајнички записи којашто е над потенцијалот на банките во друг инструмент, т.е. инструментот расположливи депозити на седум дена. Во согласност со овие промени, за расположливите депозити на седум дена коишто банките ќе мора да ги издвојат доколку на аукциите на благајнички записи побаруваат повисок износ од потенцијалниот³², е утврдена каматна стапка од 0%. За останатите средства коишто банките доброволно ќе ги пласираат во расположливи депозити на седум дена и натаму важи редовната каматна стапка.

септември 2014 година

- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва, со којашто се продолжува примената на нестандартната мерка за намалување на основата за задолжителна резерва на деловните банки за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија. Основна цел на Одлуката е да се обезбеди натамошна поддршка на двата системски значајни сектора на економијата. Досегашната примена на оваа мерка даваше позитивни ефекти врз динамиката на кредитирањето, а со тоа и на целокупниот економски раст, придонесувајќи за намалување на трошокот за финансирање на претпријатијата од двата сектора, но послабо од потенцијалното. Во вакви услови, а имајќи ги предвид податоците што укажуваат на одредена неизвесност околу динамиката на кредитирањето на корпоративниот сектор во следниот период, Одлуката предвидува оваа нестандартна мерка да продолжи да се применува до 31 декември 2015 година.

октомври 2014 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ од 0,75% на 0,5% и на седумдневните депозити од 1,25% на 1%.

март 2015 година

- Донесена е Одлуката за намалување на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ од 0,5% на 0,25% и на седумдневните депозити од 1% на 0,5%.
- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за благајничките записи, со којашто се предвидува нов начин на формирање на понудите на банките на аукциите на благајнички записи. Согласно со Одлуката, износот на понудата на поединечна банка се пресметува со примена на нејзиното соодветно процентуално учество во вкупната понуда на благајнички записи, намалена за износот на достасани благајнички записи на „Македонска банка за поддршка на развојот“ АД Скопје. Заради обезбедување на оперативната ефикасност во спроведувањето на аукциите од овој тип и поголема транспарентност кон банките, се предвидува НБРМ пред аукцијата да ги известува банките за максималниот износ на понуда којшто може да го достави секоја поединечна банка. Со примената на оваа можност за формирање на понудата на банките, се очекува и стабилизирање на побарувачката на нивото на понудениот износ, така што се надминува потребата од пресметка на потенцијална побарувачка и следствено се укинува

³² За начинот на утврдување на потенцијалната побарувачка на благајнички записи видете во Одлуката за благајничките записи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/13).

обврската за издвојување на задолжителни седумдневни депозити за банките кога побарувачката на аукцијата ја надминува потенцијалната побарувачка.

април 2015 година

- Донесена е Одлуката за кредитот во крајна инстанца со која покрај постојните можности за одобрување кредит во крајна инстанца на банките со залог на должнички хартии од вредност, девизи и побарувања на банките од Народната банка, се воведува можноста за одобрување на овој кредит и со залог на побарувањата на банките од клиенти. Се предвидува овој модалитет на кредитот во крајна инстанца да се активира доколку банката не располага со должнички хартии од вредност и девизи. Во Одлуката се прецизираат и видовите побарувања, коишто се прифатливи за Народната банка, како обезбедување за кредитот во крајна инстанца.

јуни 2015 година

- Советот на Народната банка донесе превентивни мерки за управување со капиталните текови на Република Македонија кон Република Грција. Превентивните мерки се однесуваат на ограничување на капиталните одливи од резидентите на Република Македонија (физичките и правните лица) кон грчките субјекти врз основа на новосклучени капитални трансакции, но не и на ограничување на одливите врз основа на пристигнати плаќања за веќе склучени капитални трансакции. Со овие мерки, се ограничуваат само капиталните одливи кон Република Грција и кон субјекти од Република Грција (како што се одливите за основање друштво, вложување во хартии од вредност, вложување во документи за удел во инвестициски фондови, вложување во инвестициско злато, финансиски кредити, долгорочни заеми и слично), но не се блокира ниту на каков било начин се отежнува сегашното и идното комерцијално работење со субјектите од Република Грција. Тековните трансакции и натаму се слободни. Исто така, за да се задржи сигурноста на странските инвеститори за остварување на правата од нивната сопственост во Република Македонија, не се ограничуваат ниту одливите врз основа на остварените дивиденди. Понатаму, заради обезбедување на средствата коишто ги имаат домашните банки во банките во Република Грција, македонските банки се должни да ги повлечат сите кредити и депозити од банките со седиште во Република Грција и нивните филијали и подружници во Република Грција или во странство, без оглед на договорената рочност. Сепак, за да се овозможи непреченото одвивање на платниот промет со странство за трансакциите коишто не се забранети, е направен исклучок од ова барање за средствата на тековните (кореспондентните) сметки кај тие банки. Досегашните претпазливи и супервизорски мерки и лимити за банките во однос на вложувањата во хартии од вредност вклучително и грчките хартии од вредност, се надополнети со експлицитна забрана за сите резиденти, за вложување во грчки хартии од вредност. Станува збор за заштитни мерки со привремен карактер, коишто се воведени заради заштита од позначително нарушување на рамнотежата во билансот на плаќања и нарушување на стабилноста на финансискиот систем како последица од евентуалните позначителни одливи на капитал од Република Македонија кон Република Грција.

август 2015 година

- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва, со која се врши намалување на стапката на задолжителната резерва за обврските на банките кон физички лица во домашна валута со договорна рочност над една година, од 8% на 0%, со што овие обврски добиваат ист третман како и обврските над две години, за кои веќе се применува стапка 0% од 2012 година. Имајќи предвид дека со измената банките се ослободуваат од задолжителната резерва за депозити на физички лица во денари со рочност повисока од една година, се очекува дека оваа мерка соодветно би придонесла за поголема понуда на штедни производи во денари со стимулативни каматни стапки.
- Советот на Народна банка ја донесе Одлуката за изменување на Одлуката за благајничките записи, со која се предвидува приспособување на механизмот на учество на аукцијата на благајнички записи на Народната банка, каде што основен критериум ќе биде поединечното учество на банките во вкупните обврски во домашна валута без валутна клаузула на банкарскиот систем. Со измените, Народната банка продолжува со поддршката на штедењето на физичките лица во домашна валута и на подолг рок, што им остава простор на банките за активна кредитна поддршка на приватниот сектор.

декември 2015 година

- Советот на Народната банка ја донесе Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, со која се воведуваат мерки за забавување на растот на долгорочните потрошувачки кредити. Со мерката се зголемува капиталното барање за банките за долгорочните потрошувачки кредити со рок еднаков или подолг од осум години. Така, пондерот на ризичност на побарувањата врз основа на потрошувачки кредити со договорен рок на достасување еднаков или подолг од осум години се зголемува од 75%, односно 100%, на 150%. За да не се предизвикаат поголеми потреси на пазарот на потрошувачкото кредитирање, а сепак стапките на раст да се сведат на умерено ниво, оваа мерка е насочена само кон новоодобрените долгорочни потрошувачки кредити, односно кредитите со рок еднаков или подолг од осум години одобрени по 1.1.2016 година. Воедно, со оваа одлука се воведува и повисоко капитално барање (пондер на ризичност од 75%) за растот на пречекорувањата на трансакциските сметки и кредитните картички остварен во однос на 31 декември 2015 година. Целта на оваа одлука е да се спречи можноста од пренасочување кон овој тип задолжување, како резултат на мерката за забавување на потрошувачките кредити. Исто така, со оваа одлука, се создаваат услови за олеснување на пристапот на правните лица. Имено, се намалува капиталното барање за издадените гаранции од страна на банките со кои се гарантира плаќање врз основа на одреден деловен однос на клиентот и за побарувањата на банките коишто се обезбедени со деловен простор којшто исполнува определени услови. На овој начин се овозможува банките да одвојуваат понизок износ на капитал за кредитногаранциското работење со правните лица, вклучително и малите и средните претпријатија, што може да предизвика намалување на трошокот на банките, а со тоа и на клиентите за овој тип работење.
- Советот на Народната банка ја усвои Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за управување со кредитниот ризик, според која, почнувајќи од 1 јануари а заклучно со 30 јуни 2016 година, банките ќе вршат отписи на сите побарувања коишто се целосно резервирани подолго од две години, односно кај кои пред најмалку две години банката го утврдила и целосно го покрила кредитниот ризик од ненаплата. Согласно со постојната регулатива, банките се должни целосно да ги резервираат побарувањата каде што

клиентот доцнел најмалку една, па сè до пет години доколку има одредено обезбедување, а со новата мерка, по истекот на две години откако целосно ги резервирала, банката е должна да ги отпише. Притоа, банките и понатаму ќе имаат можност и обврска да преземаат активности за наплата на овие побарувања, иако се отпишани. Мерката не предизвикува дополнителни трошоци за банките, бидејќи се отпишуваат побарувања коишто се веќе целосно резервирани, најмалку пред две години.

- Советот на Народната банка одлучи да се продолжи со примената на нестандардната мерка за намалување на основата за задолжителна резерва во денари на деловните банки за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија за дополнителни две години, заклучно со крајот на 2017 година.
- На 29 декември 2015 година престана да важи Одлуката за воведување посебни заштитни мерки, којашто беше донесена од страна на Советот на Народната банка на 28 јуни 2015 година поради должничката криза во Грција во тој период. Мерките се донесоа заради заштита од опасноста од нарушување на рамнотежата во билансот на плаќања или на стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија, како последица на евентуалните позначителни одливи на капитал од Република Македонија кон Грција. Тие беа со привремен карактер за период од најмногу шест месеци, со можност за продолжување на нивната примена. Заштитните мерки ја постигнаа целта заради која беа воведени, односно оневозможиле поголеми капитални одливи од Република Македонија, не нарушувајќи го притоа деловното работење на домашните компании со грчки субјекти. Рамнотежата во билансот на плаќања и стабилноста на домашниот банкарски систем беа одржани. Состојбата во Грција веќе одреден период се стабилизира. Кредиторите продолжиле со финансиското поддржување на Грција, којашто, пак, се обврза да применува економски и социјални реформи, како и мерки за штедење. Поради тоа, со истекот на шестмесечната важност на заштитните мерки на 28 декември 2015 година, односно почнувајќи од 29 декември 2015 година, оваа одлука веќе не е во примена.

мај 2016 година

- На редовната седница на Комитетот за оперативна монетарна политика на НБРМ, одржана на 3 мај 2016 година, беше одлучено каматната стапка на благајничките записи да биде зголемена за 0,75 процентни поени, од 3,25% на 4%. Одлуката за затегнување на монетарната политика е реакција на зголемената побарувачка на девизи и притисоците врз депозитната база на банките, коишто во целост се последица на влошените очекувања на економските субјекти, предизвикани од нестабилната политичка состојба во земјата. Со тоа, промената на каматната стапка е одговор на делувањето на фактори од неекономска природа.
- Советот на Народната банка ја усвои Одлуката за задолжителната резерва, со која ја зголеми стапката на задолжителната резерва за обврски на банките во домашна валута со валутна клаузула. Мерката е во насока на натамошно поттикнување на процесот на денаризација на депозитите во домашниот банкарски систем. Со оглед на незначителното учество на овие обврски во билансите на банките, измените се исклучиво заради натамошно задржување на ниската склоност на економските субјекти за пласирање на овој вид на депозити во домашните деловни банки.
- заради одржување и зголемување на депозитите во домашниот банкарски систем, Советот на Народната банка ги преиспита и ги подобри условите за пласирање девизни депозити на домашните банки во Народната банка и ја усвои Одлуката за девизниот депозит кај Народната банка на Република Македонија. Во таа смисла, почнувајќи од 13 мај 2016

година, банките можат да пласираат девизни депозити во централната банка по повисоки каматни стапки од тековните негативни каматни стапки, коишто преовладуваат на меѓународните финансиски пазари. Се очекува дека оваа мерка ќе придонесе за намалување на трошоците на домашните банки, што следствено би придонело за повисоки каматни стапки за депозитите на нивните клиенти, домашните правни и физички лица.